

Кварталник Польского Стowарzszыszenia Kulturalno-Oświatowego „ODRODZENIE”

POLONUS

Nr 75 / 2024

W KIRGISTANIE

KIRGISTAN – MOJA OJCZYZNA

ASSAMBLEJA NARODU KIRGISTANU OBCHODZI TRZYDZIESTOLECIE SWOJEGO ISTNIENIA

str. 18

КЫРГЫЗСТАН – МОЯ РОДИНА

АССАМБЛЕЯ НАРОДА КЫРГЫЗСТАНА ОТМЕЧАЕТ СВОЙ 30-ЛЕТНИЙ ЮБИЛЕЙ

KIRGISTAN – MOJA OJCZYZNA

ASSAMBLEJA NARODU KIRGISTANU OBCHODZI TRZYDZIESTOLECIE SWOJEGO ISTNIENIA

str. 18

POŁONUS

HISTORIA POLSKI

История Польши

Powązki – panteon narodowy

Повонзки – национальный пантеон 5

POSTACIE HISTORYCZNE

Личность в истории Польши

Jan Olszewski –

pierwszy premier wolnego rządu

Ян Ольшевский – первый премьер-министр

свободного правительства 9

ŚWIAT WOKÓŁ NAS

Мир вокруг нас

Południowe wybrzeże jeziora Issyk-Kul

Южное побережье озера Иссык-Куль. 13

ЭТНОМОЗАИКА КЫРГЫЗСТАНА

Badania nad losami

ukraińskich i polskich zesłańców

Исследования судеб украинских

и польских спецпереселенцев 15

Kirgistan – moja ojczyzna

Кыргызстан – моя Родина 19

OTWARTE SERCE

Открытое сердце

Wielki Post – czas modlitwy

Великий пост – время молитвы. 23

ŻYCIE POLONIJNE W KIRGISTANIE

Жизнь Полонии в Кыргызстане

Karnawał w kirgiskiej Polonii

Карнавал в кыргызской Полонии. 25

OKŁADKA I

Przedstawiciele mniejszości
narodowych i etnicznych
z Przewodniczącym ANK
Almambetem Matubraimowem

ОБЛОЖКА I

Представители национальных
диаспор с Председателем
Ассамблеи народа Кыргызстана
Алмамбетом Матубраимовым

Fundacja
POMOC POLAKOM
NA WSCHODZIE
im. Jana Olszewskiego

Projekt jest finansowany ze środków
Kancelarii Prezesa Rady Ministrów RP
w ramach konkursu
„Polonia i Polacy za Granicą 2023-2024”.
Publikacja wyraża jedynie poglądy autorów
i nie może być utożsamiana
z oficjalnym stanowiskiem
Kancelarii Prezesa Rady Ministrów RP
ani Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie”
imienia Jana Olszewskiego.

Kwartalnik „POLONUS W KIRGISTANIE”

Kwartalnik został zarejestrowany
w Ministerstwie Sprawiedliwości KR
Świadectwo rejestracji
nr 950 z dn. 05.03.2004 r.

Wydawca:
PSKO „Odrodzenie”
Redaktor naczelny:
Zenona Ślęzak-Biegaliżew

Adres redakcji:
Kirgistan, 720000, Biszkek,
ul. Puszkina 78, pok. 242
Adres do korespondencji:
Kirgistan, 720005, Biszkek,
ul. Bajtik Baatyra 5B, p.box 762
Tel.: (+996-312) 512-412
E-mail: senona@mail.ru
pskoodrodzenie@wp.pl
www.facebook.com/polonia.kg

Drukowano w wydawnictwie
„TRIADA PRINT” Sp. z o. o.
Tel.: (+996-312) 690 393, 690 394

Kwartalnik rozpowszechniany
jest bezpłatnie.
W pracy nad numerem częściowo
korzystano z materiałów
dostępnych w Internecie.
Przedruki materiałów
z kwartalnika tylko za pisemną
zgoda redakcji.

Kwartalnik redagowali społecznie:

Z. Ślęzak-Biegaliżew,
T. Weselowa,
E. Bosler-Gusewa,
I. Korybut-Daszkiewicz,
B. Biegaliżewa, L. Akilowa,
K. Kwaszak, Ż. Kyrgyzbajewa,
N. Maniczkin

Zdjęcia:

K. Kwaszak, Z. Ślęzak-Biegaliżew,
Cz. Sultanowa

Журнал «ПОЛОНУС В КЫРГЫЗСТАНЕ»

Журнал зарегистрирован
в Министерстве юстиции КР
Свидетельство о регистрации
№ 950 от 05.03.2004 г.

Учредитель:
ПКПО «Одродzenie»
Главный редактор:
Зенона Слензак-Бегалиева

Адрес редакции:
Кыргызстан, 720000, г. Бишкек,
ул. Пушкина, 78, к. 242
Адрес для корреспонденции:
Кыргызстан, 720005, г. Бишкек,
ул. Байтик Баатыра, 5B, п/я 762
Тел.: (+996) 312 512-412
E-mail: senona@mail.ru
pskoodrodzenie@wp.pl
www.facebook.com/polonia.kg

Отпечатано в типографии
ОсОО «TRIADA PRINT»
Тел.: (+996) 312 690-393, 690-394

Журнал распространяется бесплатно.
Частично использованы
материалы из интернета.
Перепечатка
материалов возможна только
с письменного разрешения редакции.
Журнал издается
на общественных началах.

В подготовке номера участвовали:

З. Слензак-Бегалиева,
Т. Веселова,
Е. Бослер-Гусева,
И. Корибут-Дашкевич,
Б. Бегалиева, Л. Акилова,
К. Квашак, Ж. Кыргызбаева,
Н. Маничкин

Фото:

К. Квашак, З. Слензак-Бегалиева,
Ч. Султанова

POWĄZKI – PANTEON NARODOWY

„Ojczyzna to ziemia i groby. Narody tracąc pamięć, tracą życie”. Te słowa francuskiego marszałka Ferdinanda Focha, jednego z wybitnych dowódców I wojny światowej, mają głęboki sens. Kontynuujemy nasz cykl przedstawiający najważniejsze nekropolie narodowe. Takim szczególnym obrazem dziejów Polski jest Cmentarz Powązkowski w Warszawie, a właściwie zespół zabytkowych cmentarzy wyznaniowych na Powązkach, uznany w 2014 roku za pomnik historii. Cmentarz na Powązkach zajmuje obecnie 43 ha, czyli ma powierzchnię taką jak państwo Watykan. Znajduje się tu ok. 75 tysięcy grobów. Szacuje się, że zostało tutaj pochowanych blisko milion osób.

NEKROPOLIA POWĄZKOWSKA

Cmentarz katolicki na Powązkach jest najstarszy, został założony 4 listopada 1790 roku na działce ofiarowanej miastu przez rodzinę Melchiora Korwina Szymanowskiego. W 1794 roku powstały cmentarze protestanckie: luterancki i kalwiński, w 1806 roku otwarto cmentarz żydowski, w 1838 roku – kaukaski, a w 1867 – cmentarz tatarski.

W dniu poświęcenia Cmentarza Powązkowskiego, 20 maja 1792 roku, w obecności króla Stanisława Augusta Poniatowskiego wmurowano kamień węgielny pod budowę kościoła św. Karola Boromeusza. Kościół – zaprojektowany przez królewskiego architekta Dominika Merliniego, kilkakrotnie przebudowywany w XIX wieku i odrestaurowany z powojennej pożogi – stoi do dziś.

Obok kościoła znajdują się katakumby, w których spoczywają osoby z rodziny króla Stanisława Augusta, a także wiele znanych, zasłużonych dla kraju postaci tego okresu: współautor Konstytucji 3 Maja ks. Hugo Kołłątaj, Michał Ogiński, królewski architekt Dominik Merlini.

Przez wiele lat powązkowska nekropolia była jedynym cmentarzem w Warszawie. Dopiero w 1884 roku oddano do użytku cmentarz na Bródnie, a cmentarz na Powązkach nabrał charakteru elitarnego.

Cmentarz na Powązkach był związany z najważniejszymi wydarzeniami z czasów powstań w XIX i XX wieku. W okresie zaborów był również miejscem licznych manifestacji patriotycznych,

w jakie przeradzały się uroczystości pogrzebowe osób zasłużonych, np. pogrzeb Stanisława Moniuszki czy Bolesława Prusa.

Podczas II wojny światowej cmentarz był terenem działań Armii Krajowej. Znajdował się tu skład broni, przez nekropolię prowadził szlak transportów żywnościowych do warszawskiego getta. W tym czasie wiele pomników uległo zniszczeniu.

POWĄZKOWSKA

ALEJA ZASŁUŻONYCH

Na Powązkach spoczywa wielu wybitnych Polaków, zasłużonych dla kraju i dla miasta. Pochowani są tu działacze niepodległościowi, żołnierze powstań narodowych – od insurekcji kościuszkowskiej aż po powstanie warszawskie – a także wybitni pisarze, poeci, artyści, myśliciele, uczeni, lekarze, prawnicy i duchowni.

W 1925 roku utworzono na tyłach katakumb Aleję Zasłużonych. Pierwszą pochowaną w niej osobą był pisarz, laureat Nagrody Nobla – Władysław Reymont. Kolejni to m. in. legendarni lotnicy Franciszek Żwirko i Stanisław Wigura, światowej sławy śpiewak operowy Jan Kiepura. Z czasem Aleja Zasłużonych zapełniła się przeszło setką innych znanych nazwisk, które składają się na historię kultury polskiej. Są wśród nich: Paweł Jasienica, Jan Parandowski, Leopold Staff, Stanisław Dygat, Kazimierz Wierzyński, Maria Dąbrowska, Stefan Jaracz, Irena Solska, Mieczysława Ćwiklińska, pianista Witold Małcużyński, krytyk muzyczny Bogusław Kaczyński, poeta Wojciech Młynarski czy aktorka Kalina Jędrusik.

W katakumbach sąsiadujących z Aleją Zasłużonych można zobaczyć mogiły popularnych niegdyś piosenkarzy: Ireny Jarockiej, Kasi Sobczyk czy Czesława Niemena. Od 1945 roku istnieje tu również mauzoleum, w którym spoczęły prochy ludzi zamordowanych w obozach koncentracyjnych. Na ścianie kościoła św. Karola Boromeusza umieszczone są tablice z nazwiskami Polaków zamordowanych w Katyniu przez NKWD.

CMENTARZ NARODOWY

Spacerując w ciszy pośród drzew cmentarza na Powązkach, uświadamiamy sobie, że nie tylko Aleja Zasłużonych i Katakumby, lecz cały cmentarz jest miejscem wyjątkowym. Groby znanych ludzi,

Grób rodziców Fryderyka Chopina oraz grób Stanisława Moniuszki / Могила родителей Фридерика Шопена, а также могила Станислава Монюшки

ПОВОНЗКИ – НАЦИОНАЛЬНЫЙ ПАНТЕОН

«Родина – это земля и могилы. Народы, теряя память, теряют жизнь». Эти слова французского маршала Фердинанда Фоха, одного из выдающихся полководцев Первой мировой войны, имеют глубокий смысл. Мы продолжаем наш цикл о важнейших национальных некрополях. Именно таким особым документом истории Польши является Повонзковское кладбище в Варшаве, а точнее комплекс многовековых кладбищ в Повонзках, признанный в 2014 году памятником истории Польши. Кладбище Повонзки в настоящее время занимает 43 гектара, что соответствует площади Ватикана. Здесь расположено около 75 тысяч могил. Считают, что здесь похоронено около миллиона человек.

НЕКРОПОЛЬ ПОВОНЗКИ

Католическое кладбище в Повонзках – самое старейшее, оно было основано 4 ноября 1790 года на участке земли, подаренном городу семьей Мельхиора Корвина Шимановского. В 1794 году здесь были основаны протестантские кладбища: лютеранское и кальвинистское, в 1806 году открыто еврейское, в 1838 – кавказское, а в 1867 – татарское кладбище.

В день освящения Повонзковского кладбища 20 мая 1792 года в присутствии короля Станислава Понятовского здесь был заложен краеугольный камень в честь строительства костела Св. Карло Борромео. Костел, спроектированный королевским архитектором Домиником Мерлини, несколько раз перестраивался в XIX веке и, отреставрированный после пожара во время войны, стоит до сих пор.

Рядом с костелом находятся катакомбы, ставшие местом упокоения родных короля Станислава Августа, а также многих известных деятелей, сыгравших большую роль в истории Польши того времени – соавтора Конституции 3 мая Гуго Коллонтая, Михала Огинского, а также королевского архитектора Доминико Мерлини.

На протяжении многих лет некрополь в Повонзках был единственным кладбищем в Варшаве. Лишь в 1884 году было открыто Брудновское кладбище, а некрополь в Повонзках приобрел элитарный характер.

Повонзковское кладбище было связано с важнейшими событиями восстаний XIX и XX веков. Во время разделов Польши оно стало также местом многочисленных патриотических манифестаций, в которые перерастали похороны выдающихся поляков, например, похороны Станислава Монюшки или Болеслава Пруса.

Во время Второй мировой войны кладбище было районом действий Армии Крайовой. Здесь находился склад оружия и пролегал путь транспортировки продовольствия в еврейское гетто. Тогда здесь были разрушены многие памятники.

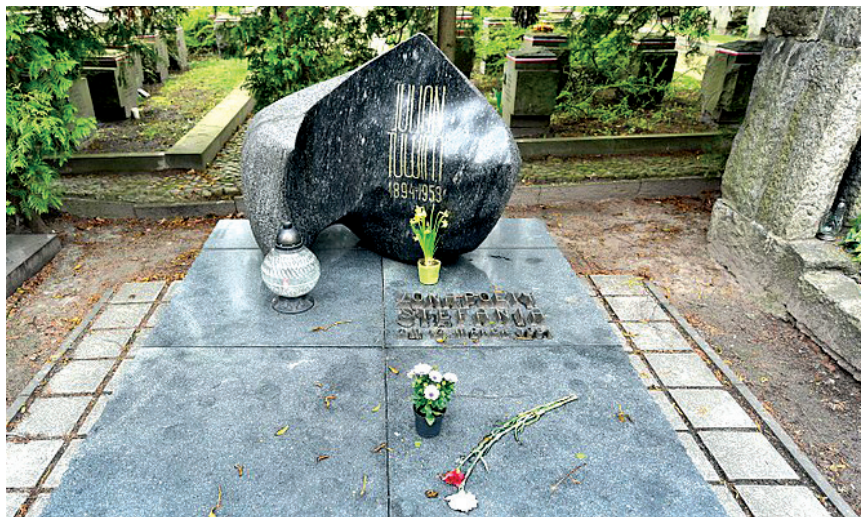
АЛЛЕЯ ЗАСЛУЖЕННЫХ НА ПОВОНЗКАХ

На Повонзковском кладбище похоронены многие выдающиеся поляки, внесшие большой вклад в развитие Польши и Варшавы. Здесь покоятся борцы за независимость, герои нацио-

нальных восстаний – от восстания Тадеуша Костюшко до Варшавского восстания, а также выдающиеся писатели, поэты, художники, мыслители, ученые, врачи, юристы и священнослужители.

В 1925 году в глубине катакомб была создана Аллея Заслуженных. Первым похороненным там был писатель и лауреат Нобелевской премии Владислав Реймонт, следующими, в частности, стали легендарные авиаторы Францишек Жвирко и Станислав Вигура, а также всемирно известный оперный певец Ян Кепура. Со временем Аллея Заслуженных пополнилась более чем сотней других известных имен, вошедших в историю польской культуры. Среди них Павел Ясеница, Ян Парандовский, Леопольд Стафф, Станислав Дыгат, Казимеж Вежинский, Мария Домбровская, Стефан Ярач, Ирена Сольская, Мечислава Цвиклиньская, пианист Витольд Малцужиньский, музыкальный критик Богуслав Качиньский, поэт Войцех Млынарский и актриса Калина Ендрусик.

В катакомбах, прилегающих к Аллее Заслуженных, можно увидеть могилы некогда популярных певцов: Ирены Яроцкой, Каси Собчик и Чеслава Немана. С 1945 года здесь также находится мавзолей, в котором хранится прах людей, убитых в концентрационных лагерях. На стене костела Св. Карло

Grób Juliana Tuwima / Могила Юлиана Тувима

Zaduszki w Alei Zasłużonych / Задушки на Аллее Заслуженных

rozrzucone są po całej nekropolii, często w sporym oddaleniu od Alei Zasłużonych. Wymieńmy niektóre z nich: grób reżysera Krzysztofa Kieślowskiego, poety Zbigniewa Herberta, rodziców Fryderyka Chopina, kompozytora Witolda Lutosławskiego, Jana Nowaka Jeziorańskiego, kuriera z czasów II wojny światowej, czy Ireny Sendlerowej, która otrzymała tytuł „Sprawiedliwy wśród Narodów Świata” za uratowanie od zagłady 2500 żydowskich dzieci. Znajdziemy tu nagrobki wybitnych sportowców – Kazimierza Górskiego, Kazimierza Deyny i Ireny Szewińskiej; wojskowych – marszałka Polski Edwarda Rydzę-Śmigłego, dowódcy AK Tadeusza „Bór” Komorowskiego, czy grób wybitnego aktora Gustawa Holoubka. Jest tu również symboliczna mogiła prezydenta Warszawy Stefana Starzyńskiego, zamordowanego przez Niemców w pierwszych miesiącach okupacji.

CMENTARZ WOJSKOWY

Ze Starymi Powązkami sąsiaduje Cmentarz Wojskowy, założony w 1912 roku. Znajdują się na nim kwatery poświęcone m.in. powstańcom styczniowym, powstańcom warszawskim oraz poległym w wojnie polsko-bolszewickiej. To miejsce spoczynku generałów, oficerów wojskowych, ale także artystów, naukowców, społeczników, lekarzy, przedsiębiorców. W Alei Zasłużonych znajdziemy groby Juliana Tuwima, Leszka Kołakowskiego, gen. Kuklińskiego, Władysława Szpilmana, Jacka Kuronia,

działaczy opozycji demokratycznej: Bronisława Geremka, premiera Jana Olszewskiego, Jacka Kaczmarskiego i wielu innych. Na Cmentarzu Wojskowym znajduje się też słynna Łączka – zbiorowy grób ofiar komunistycznych zbrodni, gdzie chowano pomordowanych w więzieniu na Rakowieckiej. To ofiary, którym dopiero w ostatnich latach przywracane są nazwiska, pamięć i godność. Tutaj znajduje się również tzw. Kwatery Smoleńska, czyli miejsce pochówku ofiar katastrofy smoleńskiej z 2010 roku.

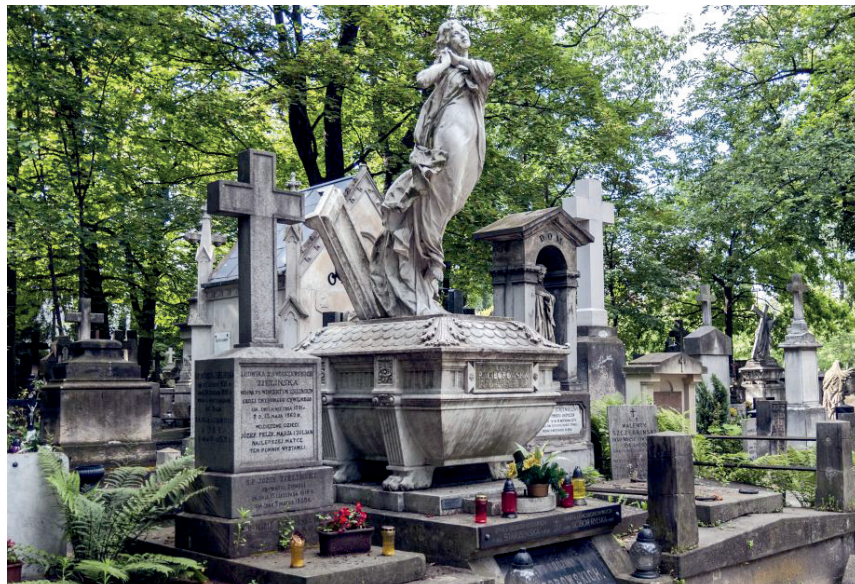
ZESPÓŁ CMENTARZY WYZNANIOWYCH

Całą listę osób zasłużonych można odnaleźć również na pozostałych cmentarzach wyznaniowych, współtworzących zespół powązkowskich cmentarzy. Skupisko zabytkowych cmenta-

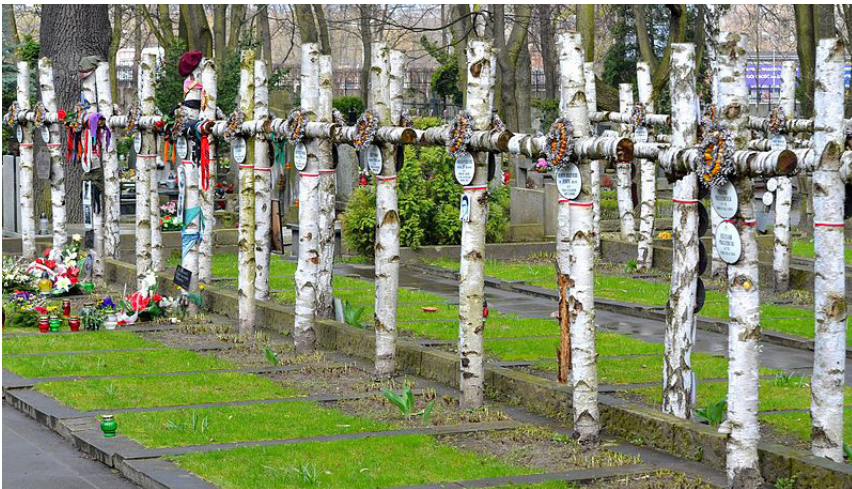
rzy wyznawców chrześcijaństwa, judaizmu i islamu jest zjawiskiem wyjątkowym w skali europejskiej. Świadczy jednoznacznie o bogactwie polskiego dziedzictwa kulturowego i tolerancji religijnej, obrazuje także różnicowanie etniczne i wyznaniowe społeczności warszawskiej. Na Cmentarzu Ewangelicko-Reformowanym spoczywają m. in. Stefan Żeromski i Anna German, a na Ewangelicko-Augsburskim Jan Wedel – właściciel słynnej firmy cukierniczej. Zespół cmentarzy jest wielką galerią rzeźby – formy nagrobków odzwierciedlają historię rozwoju sztuk plastycznych od końca XVIII do XX wieku.

PAMIĘĆ I TROSKA O GROBY PRZODKÓW

Cmentarz Stare Powązki jest panteonem dwustu lat trudnej sławy i chwały Warszawy. Jego wyjątkowe znaczenie polega na tym, że stanowi wszechstronnie bogate muzeum dziejów miasta, miasta, którego już nie ma – pisał Jerzy Waldorff, pisarz i krytyk muzyczny, który w 1974 roku założył Społeczny Komitet Opieki nad Starymi Powązkami i przez wiele lat przewodniczył jego pracom, dzięki czemu udało się odrestaurować setki nagrobków. Jerzy Waldorff w 1999 roku również spoczął na Cmentarzu Powązkowskim. *Nie zapominajcie o grobach przodków waszych, bo są jak kotwice pamięci zaczepione u dna dziejów, żeby na burzliwym morzu historii Polska nawa nie rozbiła się o wrogie skały* – apelował Waldorff. ■

Kwatera Batalionu „Zośka” na Cmentarzu Wojskowym / Участок батальона «Зоська» – героев Варшавского восстания на Военном кладбище

Борромео размещены таблицы с именами поляков, убитых в Катани органами НКВД.

НАЦИОНАЛЬНОЕ КЛАДБИЩЕ

Прогуливаясь в тишине среди деревьев, мы понимаем, что не только Аллея Заслуженных и Катакомбы, но и все кладбище – уникальное место. Могилы известных людей расположены на территории всего некрополя, часто довольно далеко от Аллеи Заслуженных, как например, могила режиссера Кшиштофа Кеслёвского, поэта Збигнева Херберта, родителей Фридерика Шопена, композитора Витольда Лютославского, Яна Новака Езёраньского – курьера времен Второй мировой войны и Ирены Сендлер – Праведницы народов мира, спасшей от истребления 2500 еврейских детей. Здесь находятся и надгробия выдающихся спортсменов Казимира Гурского, Казимира Дейны и Ирены Шевиньской, маршала Польши Эдварда Рыдз-Смиглы, командующего Армией Крайовой Тадеуша «Бора» Коморовского, выдающегося актера Густава Холоубека, а также символическая могила президента Варшавы Стефана Стажиньского, убитого немцами в первые месяцы оккупации.

ВОЕННОЕ КЛАДБИЩЕ

К Старому Повонзковскому кладбищу примыкает Военное кладбище, основанное в 1912 году. Сегодня здесь расположены кварталы, посвященные, в частности, январским повстанцам, героям Варшавского

восстания и погибшим в польско-большевистской войне. Это место упокоения генералов, офицеров, а также художников, ученых, общественных деятелей, врачей, предпринимателей. На Аллее Заслуженных можно найти могилы Юлиана Тувима, Лешека Колаковского, генерала Куклинского, Владислава Шпильмана, Яцека Куроня, активистов оппозиции: Бронислава Геремека, премьер-министра Яна Ольшевского, Яцка Качмарского и многих других. На Военном кладбище находится также знаменитая Лончка – братская могила жертв коммунистических преступлений, где похоронили убитых в тюрьме на улице Раковецкой. Это жертвы, чьи имена, память и честь были восстановлены лишь в последние годы. Здесь также находится Смоленская могила, то есть место захоронения жертв Смоленской катастрофы 2010 года.

КОНФЕССИОНАЛЬНЫЕ КЛАДБИЩА

В Повонзковском комплексе можно найти целый список выдающихся людей, похороненных на кладбищах представителей различных религиозных конфессий. Скопление старинных кладбищ последователей христианства, иудаизма и ислама – уникальное явление европейского масштаба, которое наглядно доказывает богатство польского культурного наследия и религиозной толерантности, а также иллюстрирует этническое и религиозное разнообразие варшавской общины. На Евангелическо-реформатор-

ском кладбище похоронены Стефан Жеромский, Анна Герман, а на Евангелистско-Аугсбургском – Ян Ведель – владелец знаменитой кондитерской фабрики. Кладбищенский комплекс представляет собой большую скульптурную галерею, отражающую в формах надгробий историю развития изобразительного искусства с конца XVIII по XX век.

ПАМЯТЬ И ЗАБОТА О МОГИЛАХ ПРЕДКОВ

«Старое Повонзковское кладбище – это пантеон двухсотлетней нелегкой истории и славы Варшавы. Его уникальное значение заключается в том, что это всеобъемлюще богатый музей истории города, которого больше нет», – писал Ежи Вальдорф, писатель и музыкальный критик, который в 1974 году основал и на протяжении многих лет возглавлял работу Общественного комитета по уходу за Старым Повонзковским кладбищем, благодаря которому удалось восстановить сотни надгробий. Ежи Вальдорф также был похоронен на Повонзковском кладбище в 1999 году. «Не забывайте о могилах своих предков, потому что они подобны якорям памяти, зацепленным за дно преданий, чтобы в бурном море истории польский неф не разбился о враждебные скалы», – призывал Ежи Вальдорф. ■

Grób Bolesława Prusa / Могила Болеслава Пруса

JAN OLSZEWSKI – PIERWSZY PREMIER WOLNEGO RZĄDU

Wybitny polski prawnik, działacz opozycji antykomunistycznej, adwokat, obrońca w procesach politycznych w okresie PRL oraz polityk. Szczerze oddany Polsce i powszechnie uważany za człowieka niezwykle uczciwego i wiernego swoim zasadom. Jego życie było całkowicie wypełnione walką o prawa człowieka, demokrację i niepodległość Polski.

Foto Fotoreza, Robert Gardziński

Jan Olszewski, 2018 / Ян Ольшевский, 2018

Jan Olszewski urodził się 20 sierpnia 1930 roku w Warszawie, w rodzinie o tradycjach patriotycznych. W jego rodzinie byli bohaterowie walk niepodległościowych, którzy stanowili wzór angażowania się w służbę dla wspólnego dobra. Ojciec był kolejarzem i o takim zawodzie dla siebie marzył również młody Jan Olszewski. Obserwując ojca, zaczynał rozumieć, na czym polega służba publiczna. Widział, że wymaga odpowiedzialności i poświęcenia na rzecz wspólnego dobra, ale daje poczucie sensu i satysfakcję.

LATA OKUPACJI

W 1939 roku rozpoczęła się wojna, która zburzyła szczęśliwe dzieciństwo małego Jana. Podczas okupacji w domu Olszewskich znajdował się lokal konspiracyjny. Dorastający chłopak był harcerzem Szarych Szeregów, widział bestialstwa okupantów i publiczne egzekucje wykonywane na Polakach. Kiedy wybuchło Powstanie Warszawskie, wziął w nim udział jako łącznik pod pseudonimem „Orlik”.

Jan Olszewski we wspomnieniach przyznawał, że jest „dzieckiem wojny” i w całym późniejszym życiu robił wszystko, aby nigdy nie doszło w Polsce do konfrontacji zbrojnej.

POWOJENNE LATA – DZIAŁALNOŚĆ DZIENNIKARSKA

Lata powojenne to okres nowej władzy i intensywnej stalinizacji polskiego społeczeństwa. Jan Olszewski po maturze rozpoczął studia na Wydziale Prawa Uniwersytetu Warszawskiego, które ukończył w 1953 roku, mimo że wbrew przymusowi nie zapisał się do utworzonego w 1948 roku Związku Młodzieży Polskiej. Gdy w połowie lat pięćdziesiątych zbliżała się polityczna odwilż, Jan Olszewski zaczął publikować w tygodniku „Po Prostu” – do niedawna organie ZMP, a teraz gazecie „studentów i młodej inteligencji”. W artykule *Na spotkanie ludziom z AK* otwarcie nawoływał do oczyszczenia żołnierzy należących do Armii Krajowej, czym zapoczątkował rehabilitację całego pokolenia, poddanego przez komunistów nieludzkim represjom.

Jan Olszewski, który już dobrze orientował się w mechanizmach funkcjonowania aparatu władzy i represji, pisał otwarcie o patologiach trawiących peerelowski system prawny.

Po dojściu do władzy Władysława Gomułki w 1956 roku wydawało się, że zmiany polityczne są pozytywne, ale rok później tygodnik został zlikwidowany, a Jana Olszewskiego objęto zakazem druku. Zrozumiał, że nie będzie mógł kontynuować w przyszłości kariery dziennikarskiej, ponieważ wymagałoby to przyjęcia ugodowego stanowiska wobec władzy. Zdecydował się na adwokatwę.

OBRONCA POLITYCZNY I OSKARŻYCIEL SYSTEMU

W 1959 roku Jan Olszewski zdał egzamin aplikacyjny, a w 1962 rozpoczął praktykę adwokacką. Od tego momentu poświęcił się obronie osób prześladowanych przez władze PRL. Jego odwaga i determinacja sprawiły, że stał się obrońcą wielu znanych postaci opozycji, m.in. Melchiora Wańkiewicza, Jacka Kuronia, Karola Modzelewskiego, Adama Michnika czy Janusza Szpotańskiego.

Z poglądami niektórych nie zgadzał się, ale nie miało to znaczenia, ponieważ zawsze kierował się przekonaniem, że na pomoc zasługuje każdy prześladowany represją ze strony systemu komunistycznego z powodu swojej publicznej aktywności.

Broniąc studentów aresztowanych podczas manifestacji w marcu 1968 roku, został zawieszony i przez kolejne dwa lata nie mógł wykonywać funkcji obrońcy. Niemniej jednak, nie zrezygnował z walki o prawa obywatelskie i kontynuował swoje zaangażowanie w obronę praw człowieka. Do pracy adwokata wrócił w roku 1970.

ЯН ОЛЬШЕВСКИЙ – ПЕРВЫЙ ПРЕМЬЕР-МИНИСТР СВОБОДНОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА

Выдающийся польский юрист, активист антикоммунистической оппозиции, адвокат, защитник на политических процессах времен Польской Народной Республики, политический деятель, чрезвычайно преданный Польше, честный и верный своим принципам человек. Его жизнь была полностью связана с борьбой за права человека, демократию и независимость Польши.

Ян Ольшевский родился 20 августа 1930 года в Варшаве в семье с патриотическими традициями. Среди его родных и близких были герои борьбы за независимость, ставшие образцом для подражания в служении общему благу. Отец был железнодорожным рабочим, и юный Ян Ольшевский тоже мечтал об этой профессии. Наблюдая за своим отцом, он начал понимать, что такое государственная служба, видел, что это требует ответственности и жертвенности ради общего блага, но также дает чувство значимости и удовлетворения.

ГОДЫ ОКУПАЦИИ

В 1939 году началась война и разрушила счастливое детство маленького Яна. Во время оккупации дом Ольшевских представлял собой конспиративную квартиру. Будучи подростком Ян был харцером Серых Шерегов, видел зверства оккупантов и публичные казни поляков. Он участвовал в Варшавском восстании в качестве связного под псевдонимом «Орлик».

В своих мемуарах Ян Ольшевский признавался, что он был «дитем войны» и всю дальнейшую жизнь делал все, чтобы в Польше никогда не произошло вооруженного противостояния.

ПОСЛЕВОЕННЫЕ ГОДЫ – ЖУРНАЛИСТСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ

Послевоенные годы были периодом новой власти и интенсивной сталинизации польского общества. После окончания школы Ян Ольшевский начал обучение на юридическом факультете Варшавского университета, который окончил в 1953 году, не поддавшись принуждению и не вступив в соз-

данный в 1948 году Союз польской молодежи. Когда в середине 1950-х годов приближалась политическая оттепель, Ян Ольшевский начал публиковаться в еженедельнике «По просту», который до этого был печатным органом Союза польской молодежи, а теперь стал газетой «студентов и молодой интеллигенции». В статье «На встрече людей из АК» он открыто призывал к очищению солдат Армии Крайовой, что положило начало реабилитации целого поколения, подвергшегося бесчеловечным преследованиям со стороны коммунистических властей за антигосударственную деятельность. Ян Ольшевский, уже хорошо разбиравшийся в механизмах функционирования аппарата власти и репрессий, открыто писал о патологиях, поразивших правовую систему Польской Народной Республики.

После прихода к власти в Польше Владислава Гомулки в 1956 году казалось, что наступили положительные политические изменения,

но год спустя еженедельник был закрыт, а Яна Ольшевского запретили печатать. Он осознал, что не сможет продолжать свою журналистскую карьеру, поскольку для этого требуется занять примирительную позицию по отношению к власти. Он решил стать адвокатом.

ПОЛИТИЧЕСКИЙ ЗАЩИТНИК И ОБВИНИТЕЛЬ СИСТЕМЫ

В 1959 году Ян Ольшевский сдал экзамен и в 1962 году начал юридическую практику. С этого момента он посвятил себя защите людей, преследуемых властями Польской Народной Республики. Его смелость и решимость сделали его защитником многих известных деятелей оппозиции, в том числе: Мельхиора Ваньковича, Яцека Куроня, Кароля Модзелевского, Адама Михника и Януша Шпотаньского.

Он не соглашался со взглядами некоторых из них, но это не имело значения, поскольку всегда руководствовался убеждением,

Rejestracja NSZZ „Solidarność” w Warszawie. Jan Olszewski, Lech Wałęsa, Tadeusz Mazowiecki / Регистрация Профсоюза «Солидарность» в Варшаве. Ян Ольшевский, Лех Валенса, Тадеуш Мазовецкий

W 1975 roku Jan Olszewski był jednym z inicjatorów napisania *Listu 59*, pisma skierowanego do Sejmu PRL, w którym grono intelektualistów wyraziło swój protest wobec planowanych zmian w Konstytucji PRL, przewodniej roli PZPR oraz sojuszu z ZSRR. W 1976 roku bronił w sądach robotników Radomia i Ursusa. Współtworzył Komitet Obrony Robotników założony w 1976 roku, współpracował z Ruchem Obrony Praw Człowieka i Obywatela. Jednym z najgłośniejszych dokumentów, napisanych przez Olszewskiego, był tekst *Obywatela Służba Bezpieczeństwa*, w którym doświadczony w politycznych procesach obrońca zawarł zestaw porad, jak zachowywać się wobec peerelewskich służb.

OLSZEWSKI W „SOLIDARNOŚCI”

W okresie strajków sierpniowych w 1980 roku Jan Olszewski był współautorem statutu dla wolnych związków zawodowych, przekonał zebranych do przyjęcia formuły jednego ogólnopolskiego Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność”. Współprowadził postępowanie rejestracyjne NSZZ „Solidarność”. Był doradcą Krajowej Komisji Porozumiewawczej.

STAN WOJENNY

Pod wprowadzeniu 13 grudnia 1981 roku stanu wojennego mecenas Olszewski bronił działaczy „Solidarności” na terenie całego kraju, m.in. Lecha Wałęsy, Zbigniewa Bujaka czy Zbigniewa Romaszewskiego. Jego rola w tym okresie była niezwykle istotna dla opozycji, a także dla Kościoła. Pełnił funkcję doradcy i reprezentował Episkopat Polski podczas rozmów z władzami PRL na temat uwolnienia z więzień zatrzymanych i internowanych członków opozycji. Po zabójstwie księdza Jerzego Popiełuszki Jan Olszewski występował jako pełnomocnik rodziny ks. Jerzego podczas procesu jego zabójców z SB.

UCZESTNIK OBRAD OKRĄGŁEGO STOŁU

W 1988 roku Jan Olszewski współtworzył Komitet Obywatelski przy Lechu Wałęsie. Uczestniczył w rozmowach Okrągłego Stołu, opowiadając się przeciwko dążeniu do porozumienia z komunistami. W pierwszych wolnych wyborach do Sejmu RP w 1989 roku został wybrany posłem z listy Porozumienia Obywatelskiego Centrum. W latach 1989-1991 pełnił funkcję zastępcy przewodniczącego Trybunału Stanu. W 1990 roku został fundatorem Polskiej Fundacji Katyńskiej.

PREMIER RZĄDU RP

6 grudnia 1991 roku objął stanowisko premiera pierwszego niekomunistycznego rządu odrodzonej Polski. Jako premier przeciwstawiał się nieuczciwej prywatyzacji polskiego majątku narodowego, opowiadał się za dekomunizacją polskich służb i wojska oraz sprzeciwiał się przekazywaniu rosyjskim firmom znajdujących się w Polsce terenów sowieckich baz wojskowych. Realizacja uchwały lustracyjnej doprowadziła do upadku rządu Jana Olszewskiego 5 czerwca 1992 roku. Do dzisiaj ta sytuacja budzi wiele kontrowersji.

Odchodząc, Jan Olszewski skierował do posłów takie słowa: *Ja chciałbym stąd wyjść tylko z jednym osiągnięciem. I jak do tej chwili mam przekonanie, że z nim wychodzę. Chciałbym mianowicie wtedy, kiedy ten gmach opuszczę, (...) normalnie na ulice tego miasta wyjść i popatrzeć ludziom w oczy.*

OSTATNIE LATA DZIAŁALNOŚCI

Jan Olszewski pozostawał aktywny również po odejściu z funkcji premiera, uczestnicząc w pracach politycznych i społecznych. W 1997 roku ponownie został posłem na Sejm RP. W latach 2005-2006 był zastępcą przewodniczącego Trybunału Stanu, zaś od 2006 roku doradcą prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego. 3 maja 2009 roku został odznaczony przez prezydenta Kaczyńskiego Orderem Orła Białego.

Mecenas Jan Olszewski przez lata aktywności adwokackiej i politycznej nigdy nie myślał o korzyściach osobistych, dobrach doczesnych czy stanowiskach. Kierował się przekonaniem, że jeżeli ktoś podejmuje się służby publicznej, to *musi być na wiele gotowy*.

Jan Olszewski zmarł 7 lutego 2019 roku, pozostawiając po sobie niezatarte ślady w historii Polski jako bohater walki o wolność, prawa człowieka i demokrację. Jego życie i działalność są nieodłącznym elementem historii Polski XX wieku. Pochowany został na Wojskowym Cmentarzu Powązkowskim w Alei Zasłużonych. Od 2023 roku Fundacja „Pomoc Polakom na Wschodzie” nosi imię Jana Olszewskiego. ■

Na podstawie materiałów z książki Justyny Błażejewskiej „Jan Olszewski”

Jan Olszewski w czasie wizyty Jana Pawła II w Sejmie, 1999 / Ян Ольшевский во время визита Иоанна Павла II в Сейм, 1999

что «все, кого преследовала коммунистическая система за свою общественную деятельность, заслуживали помощи».

Защищая студентов, арестованных во время демонстрации в марте 1968 года, он был отстранен от должности и не мог выступать в качестве адвоката в течение следующих двух лет. Тем не менее, он не отказался от борьбы за гражданские права и был далее привержен защите прав человека. Ян Ольшевский вернулся к адвокатской деятельности в 1970 году.

В 1975 году Ян Ольшевский был одним из инициаторов «Письма 59» – письма, адресованного Сейму Польской Народной Республики, в котором группа интеллектуалов выразила протест против планируемых изменений в Конституции ПНР, руководящей роли коммунистической партии Польши и союзу с СССР. В 1976 году Ян Ольшевский защищал в судах рабочих Радома и Урсуса, стал соучредителем Комитета защиты рабочих, основанного в 1976 году, и сотрудничал с Движением за защиту прав человека и гражданских прав. Одним из самых известных документов, написанных Ольшевским, стал текст «Гражданин и Служба безопасности», в которой опытный в политических процессах защитник разместил ряд советов о том, как следует вести себя по отношению к службам безопасности ПНР.

ЯН ОЛЬШЕВСКИЙ В «СОЛИДАРНОСТИ»

Во время августовских забастовок 1980 года Ян Ольшевский стал соавтором устава свободных профсоюзов и убедил собравшихся принять формулу единого общенационального Независимого самоуправляемого профсоюза «Солидарность». Он был одним из руководителей процесса регистрации профсоюза, а также советником Национальной медиационной комиссии.

ВОЕННОЕ ПОЛОЖЕНИЕ

После введения в Польше военного положения 13 декабря 1981 года адвокат Ольшевский защищал активистов «Солидарности» по всей стране, в том числе Леха Валенсу, Збигнева Буяка

Lech Kaczyński wręcza Janowi Olszewskiemu Order Orła Białego, 2009 / Лех Качиньский вручает Яну Ольшевскому орден Белого Орла, 2009

и Збигнева Ромашевского. Его роль в этот период была чрезвычайно важна как для оппозиции, так и для Костела. Он выполнял функции советника и представлял польский епископат во время переговоров с властями Польской Народной Республики об освобождении из тюрем задержанных и интернированных оппозиционеров. После убийства священника Ежи Попелушко Ян Ольшевский выступал представителем семьи священника во время суда над его убийцами из Служб безопасности.

УЧАСТНИК ПЕРЕГОВОРОВ «КРУГЛОГО СТОЛА»

В 1988 году Ян Ольшевский стал соучредителем Гражданского комитета Леха Валенсы. Участвовал в переговорах «Круглого стола», выступая против стремления к соглашению с коммунистами. На первых свободных выборах в Сейм Республики Польша в 1989 году он был избран депутатом от партии «Соглашение Центра». В 1989-1991 годах занимал должность заместителя председателя Государственного трибунала. В 1990 году Ольшевский стал основателем Польского фонда «Катынь».

ПРЕМЬЕР-МИНИСТР ПРАВИТЕЛЬСТВА РП

6 декабря 1991 года Ян Ольшевский занял пост премьер-министра первого некоммунистического правительства возрожденной Польши. Он высту-

пал против несправедливой приватизации польских национальных активов, поддерживал декоммунизацию польских служб и армии, а также выступал против передачи советских военных баз российским компаниям, расположенным в Польше. Реализация постановления о люстрации привела к отставке правительства Яна Ольшевского 5 июня 1992 года. По сей день эта ситуация остается спорной.

Уходя, Ян Ольшевский обратился к депутатам со следующими словами: «Я хотел бы уйти отсюда только с одним достижением. И убежден, что это так. А именно, когда я выхожу из этого здания, (...) мне хотелось бы нормально выйти на улицы этого города и посмотреть людям в глаза».

ПОСЛЕДНИЕ ГОДЫ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Ян Ольшевский продолжал деятельность даже после ухода с поста премьер-министра, участвуя в политической и общественной работе. В 1997 году он снова стал депутатом Сейма РП. В 2005-2006 годах он был заместителем председателя Государственного трибунала, а с 2006 года – советником президента РП Леха Качиньского. 3 мая 2009 года президент Качиньский наградил Яна Ольшевского орденом Белого Орла.

За годы юридической и политической деятельности адвокат Ян Ольшевский никогда не думал о личных выгодах, мирских благах или должностях. Он руководствовался убеждением, что если кто-то берется за государственную службу, он «должен быть готов ко всему».

Ян Ольшевский скончался 7 февраля 2019 года, оставив неизгладимый след в истории Польши как герой в борьбе за свободу, права человека и демократию. Его жизнь и деятельность являются неотъемлемым элементом истории Польши XX века. Ян Ольшевский похоронен на Повонзком военном кладбище на Аллее Заслуженных. С 2023 года Фонд «Помощь полякам на Востоке» носит имя Яна Ольшевского. ■

По материалам книги Юстины Блажеевской «Ян Ольшевский»

POŁUDNIOWE WYBRZEŻE JEZIORA ISSYK-KUL

Jeziro Issyk-Kul i jego wybrzeże to piękny zakątek Kirgistanu, gdzie każdy znajdzie miejsce na relaks według własnych upodobań. Północny brzeg jeziora posiada rozwiniętą infrastrukturę oraz dużą liczbę pensjonatów, hoteli i domów wypoczynkowych, natomiast południowy brzeg charakteryzuje się dzikimi plażami i wyjątkową przyrodą.

Południowe wybrzeże Issyk-Kula zaczyna się od rozwidlenia drogi przy wjeździe do miasta Bałykczy, gdzie autostrada Biszkek-Karakol rozgałęzia się, by znów się połączyć na drugim końcu jeziora. Ci, którzy chcą odpocząć od tłumów ludzi, hałasu miasta i cieszyć się darami natury w postaci czystej wody, dzikich plaż, gorących źródeł, leczniczego błota, malowniczych wąwozów i wodospadów, udają się na południowe wybrzeże. Charakteryzuje się ono stromymi, klifowymi brzegami, porośniętymi roślinnością stepową, które przeplatają się z niskimi piaszczystymi i żwirowymi plażami.

JEZIORO ISSYK-KUL

Jeziro leży między dwoma pasmami górskimi Północnego Tianszanu, na wysokości 1609 m n.p.m. Jego długość z zachodu na wschód wynosi 182 km, a z północy na południe – 58 km. Powierzchnia jeziora to około 6 236 km², jest to drugie co do wielkości jezioro górskie na świecie. Issyk-Kul zajmuje też siódme miejsce na liście najgłębszych jezior świata – jego maksymalna głębokość wynosi 668 m. Do jeziora wpływa około 80 małych rzek, lecz żadna z niego nie wypływa, dlatego woda w Issyk-Kulu jest słonawa, a przy tym niesamowicie czysta i przejrzysta, dzięki czemu dno jest widoczne nawet na głębokości dwudziestu metrów. Różne sole mineralne i mikroelementy, rozpuszczone w wodach Issyk-Kula, mają korzystny wpływ na ludzki organizm. Specyficzny klimat i mineralizacja sprawiają, że jezioro nigdy nie zamarza. Stąd pochodzi nazwa jeziora – w tłumaczeniu z języka kirgiskiego Issyk-Kul oznacza „gorące jezioro”.

KANION „SKAZKA” (BAJKA)

W południowej części wybrzeża znajduje się najpiękniejszy wąwóz w całej Azji Środkowej. W zależności od oświetlenia skały w wąwozie przybierają różnorodne kształty i zadziwiają swoją wyjątkowością. Wiatr i opady właściwie codziennie zmieniają kształt tego miękkiego skalnego krajobrazu. Bajkowe postacie i ich cienie tworzą atmosferę tajemniczości i surrealizmu. Miejsce to jest szczególnie piękne o wschodzie i zachodzie słońca.

MARTWE JEZIORO TUZ-KUL

Jeszcze jedną przyrodniczą atrakcją w rejonie jeziora Issyk-Kul jest jezioro Tuz-Kul (Słone Jezioro). Powstało na nizinie w wyniku przypływów oraz działania podziemnych wód, wyciekających z Issyk-Kula. Na skutek naturalnego odparowania słodkiej wody poziom stężenia soli w zbiorniku wzrósł i obecnie oscyluje w granicach 135-200 g/l w zależności od pory roku, dlatego

człowiek po prostu nie może w nim utonąć. Skład wody tego małego jeziora jest podobny do Morza Martwego w Izraelu i podobnie jak tam jego dno pokryte jest dużą warstwą leczniczego błota kilku rodzajów, zależnie od głębokości. Czarne błoto znajduje się na wybrzeżu i w płytkiej wodzie, a niebieskozielone – na większych głębokościach. Udowodniono już, że błoto to jest wysoce skuteczne w leczeniu chorób skóry i stawów.

KARAKOL

Jest czwartym co do wielkości miastem Kirgistanu. Możemy tu zobaczyć meczet dungański, który przypomina chińską świątynię. Został zbudowany przez chińskiego architekta w 1910 roku, bez użycia choćby jednego gwoźdźca. Jest tu też słynna prawosławna katedra Świętej Trójcy, a 9 kilometrów na zachód od Karakolu (we wsi Tiepłokluczenka) znajduje się najstarsza w Kirgistanie cerkiew prawosławna pod wezwaniem Świętego Męczennika Dymitra z Tesaloniki, która ma ponad 160 lat.

DZIECIĘCY OŚRODEK WYPOCZYNKOWO-REHABILITACYJNY

Ośrodek wybudowany został we wsi Żenisz z inicjatywy brata Damiana Wojciechowskiego SJ przez Parafię Rzymskokatolicką św. Michała Archanioła w Biszkeku, dzięki darowiznom i pomocy ludzi z całego świata. Położony jest w cichym, malowniczym miejscu, kilkaset metrów od jeziora. W tym ośrodku co roku odpoczywają i poprawiają swoje zdrowie setki dzieci niepełnosprawnych, sierot i dzieci z ubogich rodzin z całego kraju. Bez wątpienia Dziecięcy Ośrodek Wypoczynkowo-Rehabilitacyjny jest największym duszpasterskim i charytatywnym dziełem Kościoła katolickiego w Kirgistanie. Co roku również organizowana jest tu Letnia Szkoła Języka i Kultury Polskiej ARS POLONIA.

Meczet dungański w Karakolu / Дунганская мечеть в Караколе

ЮЖНОЕ ПОБЕРЕЖЬЕ ОЗЕРА ИССЫК-КУЛЬ

Озеро Иссык-Куль и его побережье – это чудесный уголок природы в Кыргызстане, где каждый найдет для себя место для отдыха по душе. Северный берег озера отличается развитой инфраструктурой и большим количеством пансионатов, гостиниц и домов отдыха, а для южного характерны пустынные пляжи и уникальная дикая природа.

Южное побережье Иссык-Куля начинается с развилки дорог у въезда в город Балыкчи, где автотрасса Бишкек-Каракол раздваивается, чтобы вновь соединиться на другом конце озера. Желая отдохнуть от толп людей, городского шума и насладиться подарком природы в виде чистой воды, диких пляжей, горячих источников, лечебных грязей, живописных ущелий и водопадов отправляются на южный берег озера. Для него характерны обрывистые утесобразные берега, покрытые степной растительностью, которые чередуются с низкими песчаными и галечными пляжами.

ОЗЕРО ИССЫК-КУЛЬ

Озеро расположено меж двух горных хребтов Северного Тянь-Шаня на высоте 1609 м над уровнем моря. Его протяженность с запада на восток составляет 182 км, а с севера на юг – 58 км. Площадь озера составляет около 6 236 км², это второе по величине горное озеро в мире. Иссык-Куль также занимает седьмое место в списке самых глубоких озер мира – его максимальная глубина составляет 668 м. В Иссык-Куль впадает около 80 небольших рек, но ни одна не вытекает из него, поэтому вода в озере солоноватая, а еще она невероятно чистая и прозрачная, так что дно видно даже на глубине двадцати метров. Различные минеральные соли и микроэлементы, растворенные в водах Иссык-Куля, оказывают благотворное влияние на организм. Благодаря специфическому климату и минерализации озеро никогда не покрывается льдом, с чем и связано его название, ведь в переводе с кыргызского Иссык-Куль означает «горячее озеро».

КАНЬОН «СКАЗКА»

В южной части побережья располагается самое красивое ущелье во всей Центральной Азии. При различном освещении ущелье приобретает разнообразные очертания и восхищает своей уникальностью. Ветер и осадки ежедневно изменяют форму мягкого ландшафта. Сказочные фигуры и их тени создают атмосферу загадки окружающего сюрреализма. Место особенно прекрасно на рассвете и закате.

МЕРТВОЕ ОЗЕРО ТУЗ-КУЛЬ

Еще одной природной достопримечательностью региона считается озеро Туз-Куль (Соленое озеро). Оно образовалось в низине, закрытой от посторонних глаз и затопленной приливами и подземными водами, просачивающимися с Иссык-Куля. Впоследствии, в результате естественного выпаривания пресной воды, уровень концентрации морской соли в водоеме поднимался, и сейчас колеблется в пределах 135-200 г/л в зависимости от сезона, поэтому человек

просто не может в нем утонуть. По составу вода этого маленького озера сходна с Мертвым морем в Израиле, и так же, как и там, его дно покрыто большим слоем лечебной грязи нескольких видов, в зависимости от глубины залегания. Черная – на побережье и мелководье, и голубовато-зеленая – на большей глубине. Уже доказано, что эта грязь высокоэффективна в лечении кожных болезней и заболеваний суставов.

КАРАКОЛ

Это четвертый по величине город Кыргызстана. Тут находятся дунганская мечеть, похожая на китайский храм и построенная китайским архитектором в 1910 году без единого гвоздя, а также знаменитый православный Свято-Троицкий собор. А в девяти километрах западнее Каракола в селе Теплоключенка расположена старейшая в Кыргызстане Православная церковь святого великомученика Дмитрия Солунского, которой более 160 лет.

Cerkiew pw. św. Dymitra z Tesaloniki, 1903 /
Храм Святого Дмитрия Солунского, 1903

ДЕТСКИЙ РЕАБИЛИТАЦИОННО-ОЗДОРОВИТЕЛЬНЫЙ ЦЕНТР

Детский Центр в селе Жениш был построен по инициативе брата Дамиана Войцеховского SJ Римско-католическим приходом Св. Архангела Михаила в Бишкеке благодаря пожертвованиям и помощи людей со всего мира. Центр расположен в тихом, живописном месте, в нескольких сотнях метров от озера, и ежегодно здесь отдыхают и поправляют свое здоровье сотни детей-инвалидов, сирот и детей из малообеспеченных семей со всей страны. Без сомнения, Детский Реабилитационно-Оздоровительный Центр является крупнейшим пастырским и благотворительным проектом Католической церкви в Кыргызстане. Здесь ежегодно организуется Летняя школа польского языка и культуры ARS POLONIA.

WĄWÓZ BARSKOON

Wąwóz Barskoon słynie z gęstych lasów iglastych, długich kaskadowych wodospadów, a także ze starożytnej siedziby Tagan-bija, kirgiskiego chana. Właśnie tędy przebiegał Wielki Jedwabny Szlak z Chin do Europy. Zachowały się tu zarośnięte gęstymi krzakami ruiny twierdzy, która w odległej przeszłości strzegła wejścia i wyjścia z wąwozu. W naszych czasach miejsce to lubił odwiedzać Jurij Gagarin, pierwszy kosmonauta, którego pomnik można zobaczyć przy drodze prowadzącej do wąwozu. W wysokich partiach wąwozu Barskoon znajduje się malowniczy płaskowyż Arabel z dziesiątkami małych jezior, gdzie funkcjonuje kirgiska Klondike – kopalnia złota „Kumtor”.

WĄWÓZ DŻETI-OGUZ

To znane miejsce z majestatycznymi skałami gliniastymi nosi nazwę „Siedem Czerwonych Byków”. Pomiedzy nimi, w głębi, kryje się malowniczy wodospad, nazwany „Dziewicze Warkocze”, ponieważ woda spada dziesiątkami strumieni, które przypominają piękne długie włosy. Położona w tych górach dawna siedziba ujsuńskiego chana zamieniła się obecnie w miejsce wypoczynku i jedno z najlepszych sanatoriów na południowym wybrzeżu. Podstawą leczenia są tutaj źródła radonu.

TAMGA TASZ

Wąwóz Tamga leży na południowym wybrzeżu jeziora Issyk-Kul w odległości dwóch kilometrów na południe od wioski o tej samej nazwie. Nazwa wsi i wąwozu pochodzi od tureckiego słowa „tamga”, co oznacza „pieczęć”. Obszar ten słynie z kamieni Tamga-Tasz, na których wyryte są tybetańskie inskrypcje – są to modlitwy buddyjskie datowane na VIII-IX wiek. Na dwóch kamieniach można odczytać słynną buddyjską mantrę *Om Mani Padme Hum*, co oznacza *Och, perła lśniąca w kwiecie lotosu!* i symbolizuje oświecenie i przebudzenie.

Jeden z monolitów jest podzielony na dwie części. Wśród miejscowej ludności istnieje legenda, że kamień Tamga-Tasz został rozłupany przez kirgiskiego bohatera Manasa, który wypróbował na nim skuteczność swojej broni, i świadczy o niezwykłej sile bohatera. Kamienie czczone są przez buddystów na całym świecie jako święte, a wąwóz Tamga jest miejscem pielgrzymek i cieszy się dużą popularnością wśród turystów.

Kto choć raz był nad jeziorem Issyk-Kul, z całą pewnością będzie chciał tu wrócić, aby popatrzeć na fantastyczne kamienie w czystej wodzie, pospacerować nieprzetartymi szlakami, popatrzeć na spadające gwiazdy i niekończącą się księżycową ścieżkę, poddychać upojnym górskim powietrzem i zabrać ze sobą moc niezapomnianych wrażeń. ■

УЩЕЛЬЕ БАРСКООН

Ущелье Барскоон славится многолетними хвойными лесами, длинными каскадными водопадами, а также в далеком прошлом ставкой Таган-биа – хана кыргызов. Здесь пролегал Великий Шелковый путь из Китая в Европу и сохранились заросшие остатки крепости, контролирующей в те времена вход и выход из ущелья. В Барскооне любил бывать Юрий Гагарин. Памятник первому космонавту можно увидеть по дороге в ущелье. В верховьях Барскоона есть живописное плато Арабель с десятками мелких озер и необычным рельефом, где находится кыргызский «Клондайк» – золоторудные шахты «Кумтор».

УЩЕЛЬЕ ДЖЕТИ-ОГУЗ

Это известное многим место с величественными глиняными горами. Они называются «Семь красных быков», а в глубине между ними прячется живописный водопад «Девичьи косы», потому что вода падает десятками струй, напоминая красивые длинные волосы. Бывшая ставка уйсунского хана, располагавшаяся в этих горах, теперь превратилась в место для отдыха и один из лучших санаториев южного берега озера. Основу лечения в нем составляют радоновые источники.

ТАМГА ТАШ

Ущелье Тамга расположено в двух километрах к югу от одноименного поселка. Название селения и ущелья происходит от тюркского слова «тамга», что означает «клеймо». Эта местность знаменита камнями «Тамга-таш», на которых высечены тибетские надписи – это буддийские молитвы, датируемые VIII-IX веками. На двух камнях можно прочесть известную буддийскую мантру «Om Mani Padme Hum», что означает «O, жемчужина, сияющая в цветке лотоса!», которая символизирует просветление и пробуждение.

Один из монолитов расколот на две части. Среди местного населения бытует миф о том, что камень Тамга-Таш был расколот кыргызским героем Манасом, испытывающем на нем проч-

Камień Tamga-Tasz / Камень Тамга-Таш

ность своего оружия, и свидетельствует о богатырской силе героя. Камни почитаются буддистами всего мира как священные, а ущелье Тамга является местом паломничества и пользуется большой популярностью у туристов.

Побывав один раз на озере Иссык-Куль, вам непременно захочется вернуться сюда, чтобы рассмотреть причудливые камни в прозрачной воде, пройти по нехоженным тропам, посмотреть на падающие звезды и бесконечную лунную дорожку, вдохнуть пьянящего горного воздуха и увезти уйму незабываемых впечатлений. ■

BADANIA NAD LOSAMI UKRAIŃSKICH I POLSKICH ZESŁAŃCÓW ИССЛЕДОВАНИЯ СУДЕБ УКРАИНСКИХ И ПОЛЬСКИХ СПЕЦПЕРЕСЕЛЕНЦЕВ

W siedzibie IFEAC (Francuskiego Instytutu Studiów Azji Środkowej) w Biszkeku 27 lutego odbyło się seminarium naukowe dotyczące raportu „Losy ukraińskich i polskich zesłańców w katolickim podziemiu sowieckiego Kazachstanu”, sporządzonego przez Nestora Maniczkina, kandydata nauk historycznych, attaché Francuskiego Instytutu Studiów Azji Środkowej. W spotkaniu wzięli udział także prezes Ukraińskiego Stowarzyszenia „Beregina” Władimir Narozia oraz prezes Polskiego Stowarzyszenia Kulturalno-Oświatowego „Odrodzenie” Zenona Ślęzak-Biegalijew.

В Бишкеке 27 февраля в форме научного семинара прошло обсуждение доклада «Взаимодействия украинских и польских спецпереселенцев в католическом подполье советского Казахстана», сделанного кандидатом исторических наук, атташе Французского Института исследований Центральной Азии (Institut français d'études sur l'Asie centrale, IFEAC) Нестором Маничкиным. В мероприятии приняли участие руководитель украинского общества «Берегиня» Владимир Нарозия и руководительница польского культурно-просветительского объединения «Odrodzenie» Зенона Слензак-Бегалиева.

Uczestnicy seminarium, zgromadzeni w bibliotece IFEAC, mieli okazję przyrzeć się tragicznym wydarzeniom ostatniego stulecia z perspektywy mikrohistorii i pamięci historycznej. Autor raportu skoncentrował się na interakcjach międzyludzkich, przyjaźniach rodzinnych i więzach duchowych, jakie łączyły część przedstawicieli diaspory polskiej i ukraińskiej w Kazachstanie. Obie diaspory powstały w wyniku stalinowskiej polityki specjalnych przesiedleń. Tylko w latach 1937-1938 w ramach tzw. „operacji polskiej” NKWD deportowało do Kazachstanu i odległych rejonów Rosji ponad 100 tys. etnicznych Polaków, głównie mieszkańców Ukrainy. W latach 1940-1941, po przyłączeniu zachodniej Ukrainy i zachodniej Białorusi

do ZSRR, kontynuowano deportacje Polaków, zmuszając ich do osiedlenia się w miastach Akmolinsk (obecnie Astana), Kustanaj, Kokczetaw oraz Pietropawłowsk.

Przymusowe deportacje ponad 100 tys. Ukraińców w latach 1947-1950 rząd radziecki przedstawiał jako walkę z ukraińskim nacjonalizmem, chociaż z miast i wsi zachodniej Ukrainy przesiedlono wówczas do Azji Środkowej i innych regionów ZSRR także kobiety, dzieci i osoby starsze, zupełnie niezwiązane z działalnością wojskowo-polityczną. Większość historyków uważa, że jednym z celów tych przesiedleń było zapewnienie industrializacji, budowa infrastruktury oraz nowych miast poprzez ciężką, w zasadzie przymusową pracę deportowanej ludności. Jednym z takich punktów było kazachskie miasto Karaganda, w którym Nestor Maniczkin prowadził swoje badania. W rzeczywistości miasto to zostało zbudowane wokół kopalń węgla oraz struktur Karłagu – słynnego radzieckiego obozu koncentracyjnego.

Nestor Maniczkin opowiada o rodzinie Rozdolskich /
Нестор Маничкин рассказывает про семью Роздольских

Mероприятие позволило собравшимся в библиотеке IFEAC заглянуть в трагические события прошлого века с позиции микроистории и исторической памяти. Автор доклада заострил внимание на человеческих взаимодействиях, семейной дружбе и духовных связях, которые объединяли некоторых представителей польской и украинской диаспор, сформировавшихся в Казахстане в значительной мере вследствие сталинской политики специальных переселений. Только в период 1937-1938 гг., в рамках так называемой «польской операции» НКВД, в Казахстан и отдаленные регионы России было депортировано более 100 тысяч этнических поляков, большей частью – жителей Украины. В 1940-1941 гг., после присоединения к СССР Западной Украины и Западной Беларуси, переселения поляков продолжились: их расселяли в районах городов Акмолинска (ныне Astana), Кустанай, Кокчетав, Петропавловск.

Rzeczy osobiste Bohdana Jasinieckiego – pamiątka rodzinna Rozdolskich
Личные вещи Богдана Ясиньцкого – семейные реликвии Роздольских

W raporcie, oprócz części historyczno-teoretycznej, znajdziemy opisaną przez autora historię związków rodziny Rozdolskich, wysiedlonej z zachodniej Ukrainy w 1947 roku, z rodziną Jasinieckich – ukraińskich Polaków, wypędzonych z Humania przez reżim komunistyczny już w roku 1930.

Historia ta obejmuje także działalność księdza Władysława Bukowińskiego, który pozostawił po sobie ciekawe wspomnienia o katolickim podziemiu Kazachstanu i o relacjach osób represjonowanych z miejscową ludnością. Bohdan Jasiniecki, którego rodzina ukraińska uważa za swojego wybawiciela, przyjaźnił się z muzułmańskim nauczycielem duchowym – imamem Kari Abiszewem, również prześladowanym przez reżim sowiecki. Wspomnienia i pamiątki rodzinne, zapamiętane wiersze i piosenki, które rodzice przekazywali swoim dzieciom, świadczą o złożonych międzykulturowych splotach, wynikających z historycznej przeszłości.

Wydarzenia historyczne, represje i wojny przenikają do naszej prywatnej ludzkiej rzeczywistości. Możemy to zauważyć, gdy Ukraińcy, którzy znaleźli się na kazachskim stepie, recytują wiersze polskiego poety Stanisława Jachowicza lub wspominają, jak przedstawiciele różnych narodów, rozdzieleni wojnami XX wieku, jednoczyli się w obozach i miejscach przymusowego osiedlenia – podkreśla Nestor Maniczkin.

Jego zdaniem Kościół katolicki odegrał ogromną rolę w zachowaniu tożsamości etnicznej i kulturowej: *Przez długi czas księża rzymskokatolicy działali w podziemiu, a księża greckokatolicy aż do upadku Związku Radzieckiego pozostawali nielegalni. Wśród ukraińskich księży greckokatolickich wielu sprawowało zarówno mszę łacińską, jak i liturgię według obrządku bizantyjskiego, co pozwalało im pełnić posługę nie tylko dla Ukraińców, ale także dla Polaków, Niemców i innych wygnańców. Jeden z tych księży – ksiądz Aleksiej Zaritski, który także współpracował w podziemiu z księdzem Bukowińskim – zmarł w Karłagu.*

Nestor Maniczkin zamierza kontynuować swoją pracę, badając zarówno dane archiwalne, jak i przekazy ustne, w których utrwaliły

się wspomnienia rodzinne. Seminarium w IFEAC było jednym z wydarzeń zorganizowanych w ramach projektu „Ochrona pamięci etniczno-kulturowej wśród ukraińskich osadników specjalnych w kontekście działalności katakumb Kościoła greckokatolickiego w sowieckiej Azji Centralnej”, wspieranego przez Fundację Gerdy Henkel.

Raport prelegenta uzupełnili swoimi wystąpieniami prezesi organizacji ukraińskiej i polskiej. Władimir Narozią podzielił się wspomnieniami ze wspólnej pracy działaczy „Beregini” i Stowarzyszenia „Odrodzenie”, z wydarzeń kulturalnych organizowanych przez obie wspólnoty i uczestnictwa w życiu społecznym tych wspólnot. Ponadto odniósł się do poruszanego wcześniej tematu wzajemnych wpływów między językiem ukraińskim a polskim, które badała profesor Lubow Skremińska. Zenona Ślżak-Biegaliżew opowiedziała o tworzeniu się polskiej diaspory w Kirgistanie, przedstawiła też zarys historii Polski oraz walki narodu polskiego o niepodległość. Dodatkowo podzieliła się osobistymi obserwacjami z życia Polaków i Ukraińców w regionie. Liderzy społeczności przekazali bibliotece IFEAC książki: epopeję „Manas” w przekładzie na język ukraiński autorstwa Władimira Narozi i Nikolaja Bondarenki, wydaną w 2017 roku, oraz publikację „Losy Polaków w Kirgistanie. Przeszłość i teraźniejszość” pod redakcją Zenony Ślżak-Biegaliżew, wydaną w 2014 roku. ■

Nestor Maniczkin

Władimir Narozią przekazuje książkę dyrektorowi IFEAC Adrianowi Fow /
Владимир Нарозия передает книгу директору IFEAC Адриану Фов

Насильная депортация более 100 тысяч украинцев в 1947-1950 гг. обосновывалась советской властью борьбой с украинским национализмом; при этом из городов и сел Западной Украины в Центральную Азию и ряд регионов РСФСР депортировали женщин, детей и стариков, не имевших отношения к военно-политической деятельности. Большинство историков сходятся во мнении, что одна из целей сталинских переселений – обеспечить тяжелым, фактически подневольным трудом индустриализацию, создание инфраструктуры и строительство новых городов. Казахстанский город Караганда, где Нестор Маничкин провел свое исследование, был одной из таких точек: фактически он строился вокруг угольных предприятий и структур Карлага – знаменитого советского концлагеря.

Доклад, помимо исторической и теоретической части, описывал историю взаимоотношений вывезенной в 1947 году из Западной Украины семьи Роздольских с семьей украинских поляков Ясинецких, высланных из Умани коммунистическим режимом ранее, в 1930 году.

Эта история в том числе касается деятельности ксендза Владислава Буковинского, оставившего интересные воспоминания о католическом подполье Казахстана, и затрагивает связи репрессированных с местным населением: спаситель украинской семьи Богдан Ясинецкий дружил с мусульманским духовным учителем Имамом кари Абишевым, также претерпевшим гонения от советской власти. О сложных транскультурных переплетениях, ставших результатом исторического прошлого, рассказывают фамильные воспоминания и семейные реликвии, выученные наизусть стихотворения и переданные от родителей детям песни.

«Исторические события, репрессии и войны просачиваются через частную человеческую реальность. Мы можем обнаружить их, например, тогда, когда оказавшиеся в казахстанской степи украинцы цитируют польского поэта Станислава Яховича или вспоминают, как представители различных на-

Proboszcz Kościoła katolickiego św. Michała Archanioła ks. Remigiusz Kalski i prezes Stowarzyszenia „Odrodzenie” Zenona Ślęzak-Biegalijew / Настоятель Католической церкви Св. Архангела Михаила о. Ремигуш Кальски и председатель объединения «Odrodzenie» Зенона Слензак-Бегалиева

родов, разделенных войнами XX века, объединялись в условиях лагерей и спецпоселений», – отмечает Нестор Маничкин.

По его словам, позитивную роль в сохранении этнокультурной идентичности играла Католическая церковь: *«Долгое время римско-католические священники действовали в подполье, а греко-католические оставались на нелегальном положении вплоть до распада Советского Союза. Среди украинских греко-католических священников многие служили как латинскую мессу, так и литургию по византийскому обряду, и это позволяло им окормлять не только украинцев, но и поляков, немцев, других высланных людей. В Карлаге погиб один из таких священников – отец Алексей Зарицкий, также общавшийся в подполье с ксендзом Буковинским».* Исследователь намерен продолжать свою работу, изучая как архивные данные, так и устные истории, хранящие семейные воспоминания. Доклад в IFEAC был одним из мероприятий, которые организуются в рамках проекта «Сохранение этнокультурной памяти в среде украинцев в условиях катакомбной деятельности Греко-Католической церкви в советской Центральной Азии», поддержанного Фондом Герды Хенкель.

Отметим информативное выступление руководителей национальных сообществ, которые дополнили докладчика данными о взаимодействии центрально-азиатских украинцев и поляков уже в наше время. Владимир Нарозя поделился воспоминаниями о совместной работе и взаимном участии в культурных мероприятиях и социальной жизни активистов «Берегини» и объединения «Одродzenie», а также осветил тему лингвистических связей украинского и польского языков, которой ранее занималась профессор Любовь Скреминская. Зенона Слензак-Бегалиева в свою очередь рассказала об образовании польской диаспоры в Кыргызстане, затронула историю Польши и борьбы польского народа за независимость, поделилась своими личными наблюдениями за жизнью поляков и украинцев региона. Руководители сообществ передали в библиотеку IFEAC книги: перевод на украинский язык эпоса «Манас», выполненный Владимиром Нарозей и Николаем Бондаренко и изданный в 2017 г., а также книгу «Судьбы поляков в Кыргызстане. Прошлое и настоящее», вышедшую в 2014 году под редакцией Зены Слензак-Бегалиевой. ■

Нестор Маничкин

KIRGISTAN – MOJA OJCZYZNA

ASSAMBLEJA NARODU KIRGISTANU OBCHODZI TRZYDZIESTOLECIE SWOJEGO ISTNIENIA

Trzydzieści lat temu, u zarania niepodległości Kirgistanu – kraju wieloetnicznego i wielowyznaniowego – powstało Zgromadzenie Narodu Kirgistanu (Assambleja). Pojawienie się tej wyjątkowej instytucji, zrzeszającej etniczne organizacje mniejszościowe mieszkające w Kirgistanie, miało ogromne znaczenie. Do głównych zadań Assamblei należało określenie polityki międzyetnicznej, wzmocnienie jedności narodu Kirgistanu i stworzenie odpowiednich warunków, aby wszystkie grupy etniczne, zamieszkujące kraj, miały możliwość zachowania swojej tożsamości, pielęgnowania języka i kultury. Dziś rozmawiamy z przewodniczącym Almambetem Matubraimowem o tym, jaką drogę przeszła Assambleja w ciągu trzydziestu lat, jakie zadania zostały zrealizowane i jakie cele nadal stoją przed Assambleją.

– Almambecie Matubraimowiczu, ważnym od tematu przyjemnego: jak będzie obchodzona 30. rocznica powstania Assamblei, jakie wydarzenia są planowane?

– Czytelnicy zapewne wiedzą, że Assambleja Narodu Kirgistanu została założona 22 stycznia 1994 roku na pierwszym ogólnokrajowym Kurultaju Narodu Kirgistanu. W tym roku będziemy obchodzić 30. rocznicę tego wydarzenia i na 10. Kurultaju ANK odbędą się główne uroczystości. Planujemy wydać jubileuszowy ilustrowany album, który przedstawi 30 stowarzyszeń etnicznych, będących obecnie integralną częścią ANK. Powstanie również film o historii Assamblei. Ta rocznica jest dobrą okazją, aby jeszcze

Przewodniczący ANK
Almambet Matubraimov /
Председатель АНК
Алмамбет Матубраимов

raz spojrzeć wstecz, podsumować dotychczasowe osiągnięcia, nakreślić nowe cele i iść naprzód. W tak wieloetnicznym kraju jak nasz, gdzie żyją przedstawiciele ponad stu grup etnicznych, zachowanie harmonii międzyetnicznej, pokój, przyjaźni i jedności mieszkańców Kirgistanu zawsze jest zadaniem priorytetowym.

– Został Pan wybrany na stanowisko przewodniczącego Rady Assamblei nie tak dawno, bo w kwietniu 2023 roku, ale cała Pana działalność zawodowa jest poświęcona służbie publicznej. Między innymi zajmował Pan stanowisko przewodniczącego Żogorku Kenesz Republiki Kirgiskiej (Parlament RK), pełnił Pan funkcję szefa rządu naszego

kraju, więc dobrze Pan wie, jakie błędy w zakresie realizacji polityki międzyetnicznej zostały popełnione przez państwo, a co zostało zrobione poprawnie.

– Przede wszystkim chciałbym powiedzieć, że dziś wszystkie ostre kwestie zostały załagodzone i dopracowane. Każdy z nas to czuje.

Almambet MATUBRAIMOW

- ur. 25.08.1952 we wsi Kosz-Eter, w rejonie Uzgen, w obwodzie oszyńskim Kirgiskiej SRR
- 1970-1972 – służył w wojsku
- 1977 – ukończył Instytut Przemysłu Włókienniczego w Taszkencie, inżynier, kandydat nauk technicznych
- 1977-1990 – awansował od brygadzysty do dyrektora fabryki
- 1990-1991 – przewodniczący Komitetu Wykonawczego Rejonu Swierdłowski m. Frunze
- 1991-1993 – pierwszy zastępca ministra przemysłu Republiki Kirgiskiej
- 1993-1995 – pierwszy wicepremier RK
- 13-14 grudnia 1993 – premier RK
- 1995-2000 – poseł Parlamentu Żogorku Kenesz RK
- 1995-1997 – marszałek Zgromadzenia Deputowanych Żogorku Kenesz
- 1996-1998 – przewodniczący Komisji Międzyparlamentarnej Białorusi, Kazachstanu, Kirgistanu i Rosji
- 2005 – pełnomocnik Prezydenta RK na region południowy
- 2005-2006 – stały przedstawiciel RK przy Euroazjatyckiej Wspólnocie Gospodarczej
- 2006 – pełnomocnik Prezydenta RK ds. współpracy integracyjnej w ramach WNP i EurAsEC
- Od 2006 – poseł Parlamentu RK
- 2010 – wniósł do parlamentu własny projekt Konstytucji Kirgistanu, w którym proponował prezydencką formę rządów
- 2011 – kandydat na prezydenta Republiki Kirgiskiej (dobrowolnie wycofał swoją kandydaturę)
- 2022 – odznaczony Orderem „Manas” III stopnia
- Od 2023 r. – Przewodniczący Rady Assamblei Narodu Kirgistanu
- Żonaty, ma trzy córki

Z przedstawicielami Assamblei Narodu Kirgistanu, 2023 /
С представителями Ассамблеи народа Кыргызстана, 2023

КЫРГЫЗСТАН – МОЯ РОДИНА

19

POLONUS

АССАМБЛЕЯ НАРОДА КЫРГЫЗСТАНА ОТМЕЧАЕТ СВОЙ 30-ЛЕТНИЙ ЮБИЛЕЙ

На заре кыргызской независимости появление столь уникальной организации, как Ассамблея народа Кыргызстана – страны полиэтнической и многоконфессиональной, имело огромное значение. В ее задачи входило определение межэтнической политики, укрепление единства народа Кыргызстана, создание условий для сохранения идентичности, языка и культуры всех этносов, проживающих в стране. О том, какой путь прошла Ассамблея за 30 лет, какие задачи выполнены, и какие цели стоят перед АНК сегодня мы говорим с ее Председателем Алмамбетом Матубраимовым.

– Алмамбет Матубраимович, давайте начнем с приятной темы – это юбилей Ассамблеи. Как будем отмечать, какие планируются мероприятия?

– Читатели наверняка знают, что Ассамблея народа Кыргызстана была учреждена 22 января 1994 года на первом общенациональном Курултае народа Кыргызстана. В этом году мы будем проводить 30-летие и Десятый Курултай Ассамблеи народа Кыргызстана, в его рамках пройдут праздничные мероприятия. Кроме того, мы планируем выпустить юбилейную иллюстрированную книгу-альбом, в которой будут представлены все 30 этнических общественных объединений, входящих сегодня в состав АНК. Будет создан видеофильм об истории Ассамблеи. Но главное, что этот юбилей – хороший повод оглянуться назад, зримо посмотреть на себя со стороны, подвести промежуточные итоги и, обозначив новые цели, продолжать движение вперед. Ведь в такой полиэтнической стране

как наша, сегодня в Кыргызстане проживают представители более 100 этнических групп, сохранение межэтнического согласия, мира, дружбы и единства проживающих в Кыргызстане всегда будет оставаться приоритетной задачей.

– Алмамбет Матубраимович, вы избраны на должность председателя Совета АНК не так давно – в апреле 2023 года, тем не менее, вся ваша профессиональная деятельность посвящена государственной службе. Кроме всего прочего, занимали должность Спикера Жогорку Кенеша КР, исполняли обязанности главы правительства нашей страны, так что отлично знаете, какие ошибки были допущены при реализации государством межэтнической политики, а что было сделано правильно.

– Прежде всего хочу сказать, что на сегодня все острые вопросы сглажены и отработаны. Это чувствует каждый из нас. Да, мы допустили серьезную ошибку, и не смогли предотвратить межэтни-

ческое противоречие в 2010 году и этим воспользовались «друзья». Оно стал возможным именно из-за того, что не было выработанной идеологии и системной политики государства по устранению причин межэтнического конфликта 1990 года. Противоречия и проблемы накапливались в течение 19 лет, пока не взорвались еще одним конфликтом. К счастью все это длилось недолго, трех дней хватило, чтобы люди опомнились и поняли, что нам нечего делить. После 2010 года ситуация в этой сфере ощутимо изменилась. Во-первых, сами люди одумались. Во-вторых,

Алмамбет МАТУБРАИМОВ

- род. 25.08.1952 в с. Кош-Этер Узгенского района Ошской области Кирг. ССР
- 1970-1972 – служил в армии
- 1977 – окончил Ташкентский институт легкой и текстильной промышленности, инженер-технолог, кандидат технических наук
- 1977-1990 – прошел путь от мастера до директора кенафной фабрики
- 1990-1991 – председатель Свердловского райисполкома г. Фрунзе
- 1991-1993 – первый замминистра, министр промышленности КР
- 1993-1995 – первый вице-премьер-министр КР
- 13-14 декабря 1993 – и.о. премьер-министра КР
- 1995-2000 – депутат Собрания народных представителей ЖК КР
- 1995-1997 – торага Собрания народных представителей ЖК КР
- 1996-1998 – председатель Межпарламентского комитета Белоруссии, Казахстана, Кыргызстана и России
- 2005 – полномочный представитель президента КР по южному региону
- 2005-2006 – постоянный представитель КР при Евразийском экономическом сообществе
- 2006 – полномочный представитель Президента КР по вопросам интеграционного сотрудничества в рамках СНГ и ЕврАзЭС
- С 2006 – депутат Жогорку Кенеша КР
- 2010 – внес в парламент свой вариант Конституции Кыргызстана, в которой предлагал использовать президентскую форму правления
- 2011 – кандидат в президенты КР (добровольно снял свою кандидатуру)
- 2022 – награжден орденом «Манас» 3 степени
- С 2023 – Председатель Совета АНК
- Женат, 3 дочери

Tak, popełniliśmy poważny błąd i nie udało nam się zapobiec konfliktowi międzyetniczemu w 2010 roku, co zostało wykorzystane przez „przyjaciół” w cudzysłowie. Stało się to możliwe właśnie dlatego, że nie została wypracowana ideologia oraz polityka systemowa państwa, prowadząca do wyeliminowania przyczyn konfliktu międzyetnicznego z 1990 roku. Sprzeczności i problemy kumulowały się przez 19 lat, aż wybuchły kolejnym konfliktem. Na szczęście, wszystko to nie trwało długo, wystarczyły trzy dni, by ludzie się opamiętali i zrozumieli, że nie mamy czego dzielić. Po 2010 roku sytuacja w tej sferze znacząco się zmieniła. Po pierwsze, ludzie sami się uspokoiili. Po drugie, państwo przyjęło bardziej odpowiedzialną postawę wobec problemów zgody międzyetnicznej. W 2013 roku przyjęto „Koncepcję wzmocnienia jedności narodu i stosunków między etnosami w Republice Kirgiskiej”. Dokument ten szczegółowo określił kroki, które zostały wdrożone, aby osiągnąć nakreślony w nim cel: zapewnienie jedności narodowej poprzez poprawę stosunków międzyetnicznych, zachowanie dziedzictwa kulturowego i różnorodności etnicznej kraju.

– Jedno z haseł Assamblei brzmiało: „Kirgistan to nasz wspólny dom”. Czy według Pana to zdanie jest nadal aktualne?

– Pod względem znaczenia jest aktualne. Ale kiedyś wokół tego hasła było wiele kontrowersji. Mówiono, że sprawia ono wrażenie, jakby dom był wspólny, czyli niczyj, krótko mówiąc, jak przechodnie podwórko. W rezultacie zgodzono się, że lepiej będzie brzmiało inne hasło: „Bizdin Mekenibiz – Kirgistan”, czyli „Nasza Ojczyzna – Kirgistan”.

– Jak wygląda polityka międzyetniczna prowadzona przez obecnych przywódców kraju?

– Chciałbym od razu powiedzieć, że prezydent Republiki Kirgiskiej Sadyr Żaparow przywiązuje dużą wagę do kwestii zgody międzyetnicznej. Obecnie wdrażana jest „Koncepcja rozwoju tożsamości obywatelskiej –

Kyrgyz Żarany” na lata 2021-2026. Dokument ten jest logiczną kontynuacją dokumentu wspomnianego powyżej – „Koncepcji wzmocnienia jedności narodu i stosunków międzyetnicznych”. Ma on na celu utworzenie zjednoczonej wspólnoty obywateli Kirgistanu – Kyrgyz Żarany. Co to oznacza? Oznacza to, że wszystkie społeczności etniczne, żyjące w naszym kraju, posiadające te same konstytucyjne prawa i obowiązki, zachowują i kształtują wspólną tożsamość obywatelską Kirgistanu. Innymi słowy, niezależnie od tego, kim jesteśmy etnicznie, jesteśmy przede wszystkim obywatelami Kirgistanu, z prawem do zachowania naszego języka i kultury. Oczywiście język państwowy powinien być ważnym warunkiem zjednoczenia obywateli Republiki

Z przedstawicielami kirgiskiej Polonii, 2023 /
С представителями кыргызской Полинии, 2023

Kirgiskiej. Jednocześnie Koncepcja przewiduje, że „ważne jest zachowanie i rozwój wielojęzyczności, która jest związana z zachowaniem i rozwojem języka ojczystego każdej grupy etnicznej mieszkającej w Kirgistanie”. „Język urzędowy (rosyjski) nadal zajmuje ważne miejsce jako język komunikacji międzyetnicznej i zachowuje swoje znaczenie w życiu społecznym”.

– Jaką rolę odgrywa Assambleja Narodu Kirgistanu w realizacji tej Koncepcji?

– Bardzo ważną rolę. ANK, a także inne instytucje publiczne powinny stać się przewodnikiem idei wzmocnienia jedności narodu i rozwoju tożsamości obywatelskiej – Kyrgyz

Żarany. Naszym głównym celem jest wzmocnienie zgody międzyetnicznej, przyjaźni, pokoju obywatelskiego i jedności narodu naszego kraju. Ważne jest, że dziś nie tylko deklarujemy piękne i słuszne cele, ale mamy realne mechanizmy oraz wsparcie państwa. I to jest rzeczywiście wielka zasługa prezydenta. Przywrócił on dawny status Assamblei Narodu Kirgistanu, która dzisiaj stanowi organ doradczy i konsultacyjny przy prezydencie Republiki Kirgiskiej. Oznacza to, że będziemy teraz mogli bezpośrednio wpływać na decyzje dotyczące polityki międzyetnicznej. Co więcej, po raz pierwszy od wielu lat przyznano nam środki finansowe – 9 909 500 somów. Może nie jest to wielka kwota, ale jest ona niezbędna dla funkcjonowania naszej organizacji, więc jesteśmy bardzo wdzięczni

obecnemu rządowi. Myślę, że ta uwaga, jaką prezydent poświęca Assamblei, świadczy o zrozumieniu znaczenia pracy nad zachowaniem harmonii międzyetnicznej, przyjaźni, zapewnienia wszystkim grupom etnicznym godnego życia w Kirgistanie, jedności narodu, która zapewni pokój i stabilność.

– I ostatnie pytanie. Jaką pracę prowadzi Assambleja z młodymi ludźmi? Jak ważna jest edukacja młodego pokolenia w duchu międzyetnicznej harmonii, przyjaźni i wzajemnego szacunku?

– Oczywiście jest to bardzo ważne. Różnorodność naszego narodu jest naszym wielkim bogactwem. I musimy ją przekazać naszym dzieciom. Dziś wszystkie stowarzyszenia narodowo-kulturalne, które są częścią Assamblei, starają się angażować w swoje działania jak najwięcej młodych ludzi i nastolatków. Tutaj dzieci uczą się języka ojczystego, historii, kultury i tradycji, ale jednocześnie wiedzą, że są pod wspólną opieką państwa i Assamblei Narodu Kirgistanu. Spotykają się na wspólnych wydarzeniach, imprezach, a komunikacja międzyludzka jest najlepszą i główną drogą do wzajemnego zrozumienia i zjednoczenia. ■

Wywiad przeprowadziła
Lejli Akilowa

государство более ответственно отнеслось к проблемам межэтнического согласия. В 2013 году была принята Концепция укрепления единства народа и межэтнических отношений в Кыргызской Республике. Этот документ подробно определил шаги, которые были реализованы для достижения обозначенной в нем цели: обеспечение национального единства через совершенствование межэтнических отношений, сохранение культурного наследия и этнического многообразия страны.

– Одним из лозунгов организации был такой: «Кыргызстан – наш общий дом». На ваш взгляд, он актуален сегодня?

– По смыслу актуален. Но в свое время было много споров вокруг этого лозунга. Говорили, что складывается такое впечатление, дом как бы общий, значит ничей, словом, типа проходного двора. В результате пришли к согласию, что лучше звучит: «Биздин Мекенибиз – Кыргызстан» или «Наша Родина – Кыргызстан».

– Как выглядит межэтническая политика, проводимая нынешним руководством страны?

– Сразу хочу сказать, что Президент Кыргызской Республики Садыр Жапаров уделяет огромное внимание вопросам межэтнического согласия. В настоящее время реализуется «Концепция развития гражданской идентичности – Кыргыз жараны», рассчитанная на период с 2021 по 2026 годы. Этот документ является логическим продолжением документа, упомянутого выше – «Концепции укрепления единства народа и межэтнических отношений». И направлен он на «формирование единого сообщества граждан Кыргызстана – Кыргыз жараны». Что это значит? Это значит, что все этнические сообщества, проживающие в нашей стране, имеют одинаковые конституционные права и обязанности, сохраняя и формируя свою общегражданскую идентичность Кыргызстана. Другими словами, независимо от того, кто мы по этносу, мы прежде граждане Кыргызстана, имеющие право сохранять свой язык и культуру. Разумеется, государственный язык

Podczas posiedzenia Rady Zgromadzenia Narodu Kirgistanu, 2023 / На заседании Совета Ассамблеи народа Кыргызстана, 2023

должен быть «важным условием», обеспечивающим объединение граждан Кыргызской Республики. И наряду с этим в Концепции прописывается, что «важно сохранять и развивать многоязычие, которое связано с сохранением и развитием родного языка, каждого этноса, проживающего в Кыргызстане». «Официальный (русский) язык продолжает занимать важное место как язык межэтнического общения и сохраняет свою востребованность в жизни общества».

– Какая роль в реализации этой Концепции отводится Ассамблее народа Кыргызстана?

– Весьма важная роль. АНК, как и другие общественные организации, должна стать проводником идеи укрепления единства народа и развития гражданской идентичности – Кыргыз жараны. Основной нашей целью является всемерное содействие укреплению межэтнического согласия, дружбы, гражданского мира и единства народа нашей страны. Важно, что сегодня мы не просто декларируем красивые и правильные цели, но на основании поддержки государства имеем реальные механизмы для их достижения. И в этом действительно большая заслуга Президента. Он вернул прежний статус Ассамблеи народа Кыргызстана. На сегодня Ассамблея народа Кыргызстана имеет статус Консультативно-совещательного органа при Президенте КР. А это значит, что теперь мы непосредственно сможем влиять на те или иные решения, касающиеся межэтнической политики. Более того,

впервые за многие годы на обеспечение организационной работы нам были выделены финансовые средства – 9 909 500 сомов. Возможно это небольшие деньги, но они необходимы для обеспечения общественной организации, и мы весьма признательны действующей власти. Думаю, что это внимание к АНК – результат понимания Президентом важности работы по сохранению межэтнического согласия, дружбы, обеспечения комфортного проживания в Кыргызстане всех этносов, единства народа, которое обеспечит мир и стабильность.

– И последний вопрос. Какую работу Ассамблея ведет с молодежью? Насколько важно воспитывать молодое поколение в духе межэтнического согласия, дружбы и взаимного уважения?

– Разумеется, очень важно. Многообразие нашего народа – это наше огромное богатство. И мы должны передать его нашим детям. Сегодня все национально-культурные объединения, которые входят в состав Ассамблеи, стремятся привлечь к своей деятельности как можно больше молодежи и подростков. Здесь они изучают свой родной язык, свою историю, культуру и традиции, но вместе с тем они знают, что все они находятся под общим вниманием государства и Ассамблеи народа Кыргызстана. Они видят друг друга, общаются на мероприятиях, а живое, человеческое общение – это лучший и главный путь к взаимопониманию и объединению. ■

Интервью провела
Лейли Акилова

*Nic nie jest tak ważne jak modlitwa.
Kiedy modlimy się, otwierają się dla nas wszystkie skarbcze niebieskie*
św. Jan Chryzostom

WIELKI POST – CZAS MODLITWY

Zaraz po karnawale w Kościele katolickim rozpoczyna się Wielki Post. To ważny okres w kalendarzu liturgicznym, szczególnie w Kościele katolickim i prawosławnym. Jest to czas duchowego przygotowania do uroczystości Zmartwychwstania Pańskiego, czyli Wielkanocy, najważniejszego chrześcijańskiego święta.

Wielki Post to czas głębokiej refleksji i oczyszczenia. Poprzez modlitwę i różne wyrzeczenia chrześcijanie starają się skupić na swojej odnowie duchowej i pogłębieniu relacji z Bogiem, a także na lepszym zrozumieniu ofiary Jezusa Chrystusa, który oddał swoje życie za zbawienie ludzi. To również czas przygotowania do przeżycia głębokiej radości, jaką niesie ze sobą tajemnica zmartwychwstania Chrystusa.

JAK SIE MODLIĆ?

- Znajdź czas na modlitwę.
- Modlitwa to czas spędzany z Panem Bogiem, to indywidualne i intymne doświadczenie, a sposób, w jaki się modlimy, może być zróżnicowany.
- Słowa nie są istotą modlitwy, one mają służyć naszej obecności przy Bogu, a nie ją zastępować. W modlitwie należy zwracać uwagę na obecność Boga, czuć Jego wsparcie i bliskość.
- Jeżeli jesteś na spacerze lub w drodze do pracy, poświęć trochę czasu na rozmowę z Bogiem. Jeśli nie umiesz modlić się własnymi słowami, możesz odmówić tajemnicę różańca czy jakąkolwiek inną modlitwę, lub po prostu przejdź te parę kroków w świadomości, że On jest w Twoim sercu, pobądź z Nim.
- Wykonuj swoje domowe czynności, myśląc o Bogu. Pamiętaj, że jest to metoda wielu świętych, która przynosiła wielkie owoce w ich życiu duchowym.
- Wyrażaj podziękowania za dobro w swoim życiu, a także prośby o wsparcie w trudnych chwilach.
- Staraj się modlić regularnie, nie tylko w trudnych chwilach, ale również w chwilach radości i codziennego życia.
- Módl się tak, jak potrafisz, i tak często, jak możesz.

TRADYCJA

Wielki Post często wiąże się z praktyką wyrzeczenia. Rezygnujemy z niektórych pokarmów, z wesołych imprez i zabaw, żeby skupić się na wartościach duchowych i umocnić wewnętrznie. To również dobry czas dla dzieł miłosierdzia – pomagania potrzebującym, chorym, pocieszania smutnych i wspierania tych, którzy tego potrzebują.

W tym okresie wierni zwykle więcej się modlą, uczestnicząc w nabożeństwach wielkopostnych, odmawiając różaniec czy poświęcając więcej czasu na rozmowy z Bogiem w samotności.

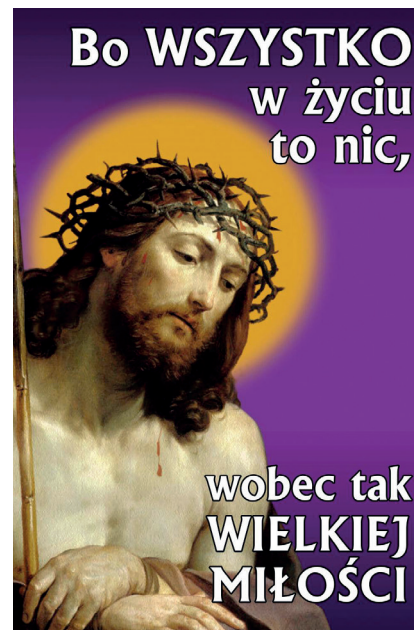
SILA MODLITWY

Święty Ojciec Pio mawiał, że człowiek szuka Boga w książkach, ale dopiero na modlitwie Go odnajduje. Wiedzieć dużo o kimś, to jeszcze nie znaczy tego kogoś znać. Najlepszą możliwością poznania kogoś jest spędzanie z nim czasu, a przecież modlitwa to bycie z Bogiem. Bez modlitwy, czyli czasu spędzanego z Bogiem, nie można Go poznawać. Modlitwa zbliża do Boga, a im bliżej Boga jesteś, tym większy masz pokój w sercu.

JEST ŹRÓDŁEM

WEWNĘTRZNEJ HARMONII

Człowiek to organizm fizyczny i duchowy. Jeśli źle karmimy swoje ciało, to ono słabnie. Podobnie jest z duszą. Jeśli nie masz czasu na modlitwę, dusza staje się coraz słabsza, a to z kolei wpływa na twoje funkcjonowanie w codzienności. Gdy duch jest słaby, trudniej nam wybierać dobro i unikać zła. Bez modlitwy ciężiej jest walczyć z różnymi pokusami i stają się one bardziej intensywne.

Bo **WSZYSTKO**
w życiu
to nic,

wobec tak
WIELKIEJ
MIŁOŚCI

MODLITWA LECY RANY

Idąc przez życie, nie unikniemy zranień, czy to otrzymanych od innych, czy zadanych innym przez nas. Dzięki modlitwie te zranienia szybciej się goją, przez co zmniejsza się ich negatywny wpływ na nasze codzienne życie.

MODLITWA WRACA JAKO DOBRO

Święty Bonawentura mawiał, że czas, który poświęcamy na modlitwę, Bóg zwróci nam z błogosławieństwami w naszych czynach. Wynika to z Bożej sprawiedliwości. Im bardziej jestem hojny wobec Boga, tym bardziej Bóg jest hojny wobec mnie. On nie może mnie nie obdarować, gdy dam Mu swój czas, musiałby niejako zaprzeczyć samemu sobie. Warto więc korzystać z tej pięknej cnoty Bożej sprawiedliwości właśnie na modlitwie.

SENS MODLITWY

Jeśli zastanowimy się nad tym, co w naszym życiu ma sens, dojdziemy do wniosku, że wszelkie działania przynoszące dobra materialne, władzę, sławę, krótkotrwałe radości, w chwili zetknięcia ze śmiercią okazują się bez wartości. Natomiast modlitwa, która jest spotkaniem z Bogiem, do którego ostatecznie zdążamy i z którym się spotkamy w chwili śmierci, pozostaje jedyną niezachwianą wartością i naszym sensownym wysiłkiem. ■

Нет ничего важнее молитвы.

Когда мы молимся, нам открываются все сокровищницы небесные.

Святой Иоанн Златоуст

ВЕЛИКИЙ ПОСТ – ВРЕМЯ МОЛИТВЫ

Сразу после Карнавала в Католической церкви начинается Великий пост. Это важный период в христианском литургическом календаре, особенно в Католической и Православной Церквях. Это время духовной подготовки к празднованию Воскресения Господня, то есть Пасхи, самого главного христианского праздника.

Великий пост – это время глубоких размышлений и очищения. Посредством молитвы и самопожертвований христиане стараются сосредоточиться на духовном обновлении и укреплении связи с Богом. Это время позволяет нам лучше понять великие страдания и жертву Иисуса Христа, отдавшего свою жизнь ради спасения человечества. Это также время подготовки к празднованию Воскресения Иисуса Христа.

КАК МОЛИТЬСЯ?

- Найдите время для молитвы.
- Молитва – это время, проведенное с Богом, это личный, индивидуальный опыт, и молиться можно по-разному.
- Слова не являются сутью молитвы, они только обозначают наше общение с Богом, а не заменяют его. В молитве следует обращать внимание на присутствие Бога, ощущать Его поддержку и близость.
- Если вы гуляете или идете на работу, найдите время поговорить с Богом. Если вы не можете молиться своими словами, можно произнести часть Розария, любую молитву или просто сделать несколько шагов, осознавая, что Он в вашем сердце, оставайтесь с Ним везде.
- Делайте свои домашние дела, помня о Боге. Именно этот метод многих святых принес великие плоды в их духовной жизни.
- Благодарите Бога за хорошее в вашей жизни и просите поддержки в трудную минуту.
- Старайтесь молиться регулярно, не только в трудные минуты, но и в моменты радости и в повседневной жизни.
- Молитесь так, как умеете и делайте это как можно чаще.

ТРАДИЦИЯ

Великий пост часто связан с практикой отказа от определенных продуктов питания, праздничных мероприятий и веселья, чтобы сосредоточиться на духовных ценностях и укрепить себя внутренне. Это также хорошее время для дел милосердия, т. е. помощи нуждающимся и больным или оказания материальной и духовной поддержки другим людям.

В этот период верующие обычно больше молятся, участвуют в службах или проводят больше времени в одиночестве в беседах с Богом.

СИЛА МОЛИТВЫ

Святой отец Пио говорил, что «человек ищет Бога в книгах, но только в молитве Его находит». Знать много о ком-то не значит знать кого-то. Единственный способ узнать кого-то – это провести время с ним, а молитва – это пребывание с Богом. Без молитвы, т. е. времени, проведенного с Богом, невозможно познать Его. Молитва приближает вас к Богу, и чем ближе вы к Нему, тем больше покоя в вашем сердце.

ИСТОЧНИК

ВНУТРЕННЕЙ ГАРМОНИИ

Человек – это физический и духовный организм. Если мы плохо питаем свое тело, оно слабеет, то же самое касается и нашей души. Если у вас нет времени на молитву, душа становится все слабее и слабее, и это влияет на то, как вы функционируете в повседневной жизни. Когда дух слаб, становится труднее выбирать добро и избегать зла. Без молитвы становится труднее бороться с различными искушениями, и они становятся более сильными.

Adam Chmielowski, *Ecce Homo*, 1881 / Адам Хмелевски, *Ecce Homo*, 1881

МОЛИТВА ЛЕЧИТ РАНЫ

Ступая по жизни, мы не можем избежать ран, полученных нами или нанесенных другим. Благодаря молитве они быстрее заживают и поэтому оказывают меньше негативного влияния на нашу повседневную жизнь.

ВОЗВРАЩАЕТСЯ ДОБРОМ

Святой Бонавентура говорил, что «время, которое мы посвящаем молитве, будет возвращено нам Богом благословениями в наших действиях». Это происходит благодаря Божьей справедливости. Чем щедрее я по отношению к Богу, тем щедрее Бог по отношению ко мне. Он не может не помогать мне, если я уделяю Ему свое время. Поэтому стоит использовать в молитве эту прекрасную добродетель справедливости Божией.

СМЫСЛ МОЛИТВЫ

Если мы посмотрим на свою жизнь с точки зрения смысла, то поймем, что вся деятельность, приносящая материальные блага, власть, славу, сиюминутную радость... оказывается бесполезной, когда она сталкивается со смертью. Однако молитва, которая является общением с Богом, к которому мы в конечном итоге стремимся и с которым мы встретимся в момент смерти, остается единственной неизблемой ценностью и смыслом нашего существования. ■

KARNAWAŁ W KIRGISKIEJ POLONII

Karnawał to świąteczny czas, liczony od święta Trzech Króli (6 stycznia) do wtorku przed Środą Popielcową, która rozpoczyna Wielki Post. 11 lutego kirgiska Polonia spotkała się w siedzibie naszego Stowarzyszenia na imprezie „Ostatki 2024”.

STAROPOLSKI KARNAWAŁ

Karnawał to radosny okres, czas zabaw tanecznych, balów przebierańców i ogólnej wesołości. Dzisiaj również nikt nie stroni od tych wesołych atrakcji, ale dawniej obchodzono ten czas bardzo hucznie. Szczególnie szumne były zapusty w dworach szlacheckich i magnackich. W XVII wieku śpiewano nawet, że na zapusty *nie chcą państwo kapusty; wolą sarny, jelenie i żubrowe pieczenie*. Faktycznie od jadła i napitków uginają się stoły, a panny na wydaniu przyjeżdżały na bale karnawałowe, aby upatrzeć sobie przyszłego męża.

W czasie karnawału sąsiedzi i znajomi odwiedzali się wzajemnie, biesiadowali do białego rana, urządzali kuligi, czyli konne przejażdżki saniami. Zajeżdżano wtedy do wszystkich okolicznych dworów, w każdym jedząc i pijąc, a taki kulig mógł trwać nawet kilka dni, z krótkimi przerwami na sen. I oczywiście najhuczniej bawiono się w ostatnim tygodniu karnawału.

W porównaniu z zabawami organizowanymi w szlacheckiej Polsce obecny polski karnawał wypada dość blado. Rzecz jasna wszyscy dużo jedzą, piją i tańczą, żeby nacieszyć się życiem przed Wielkim Postem, ale wiele z karnawałowych zwyczajów odeszło już do przeszłości. Na szczęście nie wszystkie!

TŁUSTY CZWARTEK

Wciąż bardzo popularny jest tłusty czwartek – ostatni czwartek karnawału i zwyczaj jedzenia w tym dniu ogromnej liczby paczków. Ta tradycja, która pojawiła się w Polsce już w XVI wieku, jest wciąż bardzo żywa i sprawia, że w tym dniu przed cukierniami w całej Polsce ustawiają się gigantyczne kolejki. Podobno jeśli ktoś w tłusty czwartek nie zje ani jednego paczka, nie będzie mu się wiodło przez najbliższy rok!

Spotkanie naszej Polonii było super! Szczególnie podobały mi się występy dzieci, które bardzo się starały. I oczywiście dziękujemy Pani Lejli za pyszne pączki!

Встреча прошла на высшем уровне, мне особенно понравилось выступление детей. Огромное спасибо пани Лейли за вкусные пончики!

Elena

Olga

Bardzo mi się podobało, jak dzieci mówiły wiersze i śpiewały piosenki. Coraz lepiej im to wychodzi i bardzo szybko się uczą!

Мне очень понравилось, как дети рассказывали стихи и пели песни. Они учатся очень быстро, и у них это получается все лучше!

Na karnawałowej imprezie przyjemnie spędziliśmy czas w gronie bliskich nam osób. Spotkanie nasze jak zawsze było pełne ciepła i radości, a także wypełnione dobrą zabawą, konkursami i pysznym jedzeniem.

На карнавальном празднике мы замечательно провели время в кругу дорогих нам людей. Встреча была как всегда наполнена теплом, уютом и радостью, а также веселыми конкурсами и вкусными угощениями.

Czynara

Ludmiła

Na takich spotkaniach polonijnych wszyscy dobrze się bawią, a przy tym kilka pokoleń uczy się i wspólnie kultywuje polskie tradycje. Czujemy się jak jedna wielka polska rodzina i to mi się podoba.

На наших полонийных встречах веселятся, а при этом узнают и стараются сохранить свои национальные традиции вместе сразу несколько поколений. Мы чувствуем себя одной большой польской семьей.

КАРНАВАЛ В КЫРГЫЗСКОЙ ПОЛОНИИ

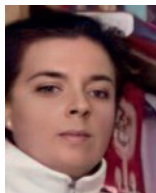
Карнавал – это период между праздником Трех Королей 6 января и вторником перед Пепельной средой, с которой начинается Великий пост. В этом году кыргызская Полония 11 февраля встретилась на мероприятии «Остатки 2024», чтобы согласно польским традициям всем вместе весело отпраздновать конец Карнавала.

СТАРОПОЛЬСКИЙ КАРНАВАЛ

Карнавал – это радостный праздничный период танцев, забав, костюмированных балов и развлечений, в которых и в наши дни все с удовольствием принимают участие, а в прошлом этот праздник отмечали необыкновенно бурно и весело. Особенно впечатляющими и задорными были Запусы в шляхетских и магнатских дворах. В XVII веке пели, что *«На Запусы не хотят господу капусту, а предпочитают жареную косулю, оленя или запеченого зубра»*. На самом деле столы ломались от еды и напитков. На карнавальных балах молодые девушки приезжали, чтобы посмотреть себе будущего мужа, познакомиться с ним.

Во время Карнавала соседи и друзья приходили друг к другу в гости и пировали до рассвета или устраивали катания на санях. Навещали все близлежащие дворы, в каждом ели и пили, и такая прогулка могла длиться даже несколько дней с короткими перерывами на сон. Самой радостной и полной забав была последняя неделя Карнавала.

По сравнению с забавами, устраиваемыми в прошлом в шляхетской Польше, нынешний польский карнавал довольно бледный. Конечно, перед Великим постом все много едят, пьют и танцуют, чтобы насладиться жизнью, но многие карнавные обычаи ушли в прошлое. К счастью, не все!

Ksenia

Wspaniale, że możemy zostawić nasze codzienne sprawy, zrobić pauzę i miło spędzić czas w Stowarzyszeniu „Odrodzenie”, bawiąc się i poznając nowe rzeczy. Tym razem braliśmy udział w flash mobach, tańczyliśmy i podziwialiśmy umiejętności artystyczne naszych małych uczestników.

Как же это прекрасно, что в обыденной жизни можно поставить все дела на паузу и провести время с пользой и весельем в обществе «Одродzenie». В этот день мы участвовали во флешмобах, танцевали и восхищались артистизмом наших маленьких участников.

ЖИРНЫЙ ЧЕТВЕРГ

До сих пор остается популярным Жирный четверг – последний четверг карнавала, когда все едят огромное количество пончиков. Этот обычай в Польше появился в XVI веке, и до наших дней в этот день перед кондитерскими по всей Польше возникают гигантские очереди. Согласно одному из поверий, если кто-то не съест ни одного пончика в Жирный четверг, то ему не будет везти весь год!

Bardzo się starałem, żeby dzisiaj zjeść jak najwięcej raczków, żeby mieć pewność, że ten rok będzie dla mnie szczęśliwy. To są bardzo smaczne święta!

Я очень старался сегодня съесть как можно больше пончиков, чтобы быть уверенным, что этот год обязательно будет для меня счастливым. Это очень вкусный праздник!

Alosza

Kanykej

Lubię nasze spotkania polonijne, bo zawsze jest wesoło i rodzinie. Bawiąc się, uczymy się nowych rzeczy, poznajemy polskie tradycje i zwyczaje.

Мне нравятся наши встречи, потому что они проходят всегда весело и по-семейному. Развлекаясь, мы узнаем новое и знакомимся с польскими традициями и обычаями.

Adela

Było naprawdę bardzo fajnie, jak w tym wierszyku, który mówiłam: W karnawale, w karnawale, wszyscy bawią się wspaniale!

Было действительно очень весело. Точно, как в стихотворении, которое я рассказала: «На карнавале, на карнавале все развлекаются прекрасно!»

Radmir

Dzięki Polonii poznajemy polskie tradycje i zwyczaje. Jak zawsze było wesoło i smacznie!

Благодаря нашей Польши можно узнать больше о польских традициях и обычаях. Как всегда было весело, мило и вкусно!

Wanda

Na spotkanie karnawałowe dzieci własnoręcznie zrobili maski, nauczyły się wierszy i piosenek, a i my, dorośli, też braliśmy czynny udział w tej wesołej zabawie. Dla dzieci były gry i quizy, które zawsze cieszą się dużym zainteresowaniem. Dziękujemy wszystkim organizatorom, którzy przygotowali program artystyczny, i wszystkim, którzy wzięli udział w naszym spotkaniu.

На наш Карнавал дети сами смастерили маски для праздника, разучили стихи и песни, а мы, взрослые, тоже приняли активное участие в этой веселой забаве. Для детей провели любимые игры и викторины. Также мы хотели бы поблагодарить всех организаторов, подготовивших художественную программу, и всех, кто принял участие в нашей встрече.

POLONIJNE OSTATKI

W naszym Stowarzyszeniu prawie zawsze urządzamy małe, wesołe spotkanie karnawałowe. W tym roku dzieci przygotowały śmieszne wierszyki i piosenki, a nasze panie – pączki, smaczne ciasta, a nawet ciastka z niespodzianką – życzeniami w środku. ■

Asmana

Karnawał to zawsze radość, śmiech i zabawa! Zrobiliśmy bardzo fajne maski karnawałowe!

Карнавал – это всегда радость, смех и забава! Мы специально на наш праздник смастерили сами карнавальные маски!

ПОЛОНИЙНЫЕ ОСТАТКИ

В нашем Объединении мы тоже организовываем небольшой, но веселый карнавал. В этом году дети подготовили стихотворения и песни, а наши хозяйки – пончики, пироги и даже печенье с сюрпризом – спрятанным внутри печенья пожеланием. ■

Ja dzisiaj przygotowałam pączki według polskiego przepisu. Mam nadzieję, że będą wszystkim smakowały.

Я сегодня приготовила пончики по польскому рецепту. Надеюсь, что вышло вкусно и всем понравилось.

Lejli

Wszystkie warzywa się zebrały żeby pobawić się w karnawale. Buraki, kapusta, marchewka i groch na dziecięcych główkach się rozsiadły i sprzeczały: kto jest lepszy, kto ważniejszy. I okazało się – że to był Seler!

Milana

Все овощи собрались Тусить на карнавале. Свёкла, капуста, морковь и горох на детских головках расселись И выясняли: кто лучше всех и главней. И оказалось – это был Сельдерей!

Jeziro Issyk-Kul

Wąwóz Dżeti-Oguz. Skąły „Siedem Czerwonych Byków”

POŁUDNIOWE WYBRZEŻE JEZIORA ISSYK-KUL

Prawosławna Katedra Świętej Trójcy w Karakolu

Wąwóz Dżeti-Oguz. Skąła „Rozbite Serce”

Martwe Jezioro Tuz-Kul

str.
12

Kamień Tamga-Tasz
z wyrytą na nim mantrą buddyjską

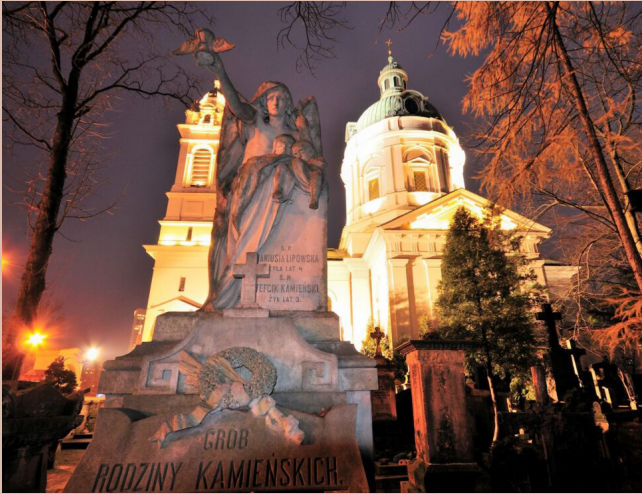

Wąwóz Barskoon

Kanion „Skazka” (Bajka)

Kościół św. Boromeusza

Stare Powązki

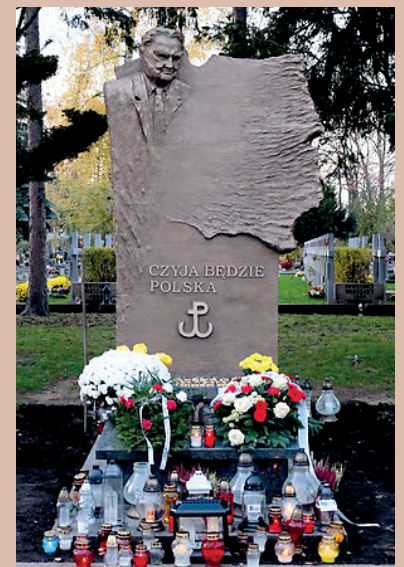
Kwatery żołnierzy wojny polsko-bolszewickiej

str. 4

Grób Krzysztofa Kamila Baczyńskiego

Grób Jana Olszewskiego

POWĄZKI – PANTEON NARODOWY

Kwaterna wojenna Zgrupowania AK Batalionu Miotła

Dolinka Katyńska